novice

Leto VII. - št. 36 KOČEVJE 7. septembra 1962 Cena 20 din

DALI BI MALO - VZELI VELIKO

V zadnjih štirih letih se se je v ljubljanskem okraju povečalo število socialnih zavarovancev za 18 %, stroški na zavarovanca pa so se povečali za 160 %. Na tako povišanje stroškov ni vplivalo samo splošno zvišanje cen in povečanje osebnih doh. zdravstvenim delavcem, ampak tudi drugi činitelji, med katerimi bo eden glavnih nezainteresiranost zavarovancev za zniževanje stroškov socialnega zavarovanja.

Doslej so podteja in druge organizacjie in organi odtegnili delavcem od osebnih dohodkov določen odstotek za socialno zavarovanje in ga odvedli Okrajnemu zavodu za socialno zavarovanje. Denar, odtegnjen posameznim zavarovancem in podjetjem, (za brezplačno zdravstveno nego, za preglede, obiske, prevoze, zdravila, nadomestilo za osebni dohodek itd.) se je zbiral v okrajnih in republiških centrih. Posamezni državljani, zdravstvene ustanove in občine pa so si seveda prizadevale, da bi čimveč dobile iz »državne blagajne«, če so ta sredstva res nujno potrebovali ali pa ne. Pri tem pa so pozabljali, da če hočemo več od »države« oziroma okrajnega ali republiškega zavoda za socialno zavarovanje, moramo najprej več vplačati. Prav te zahteve so eden glavnih vzrokov, da so stroški za socialno zavarovanje prehitro naraščali in da niso bili v skladu s številom zavarovancev in s povečanjem narod. dohodka.

NEUPRAVIČENI IZDATKI NAM LAHKO ZMANJŠAJO OSEBNE DOHODKE

Komunalne skupnosti zavarovancev, ki bodo zaživele z novim letom, bodo poslej sredstva, zbrana pri socialnem zavarovanju, delile in tudi kontrolirale njihovo porabo. Po novem bo morala vsaka občina, vsaka gospodarska in druga organizacija itd. sama kriti iz sredstev za osebne dohodke morebitno neupravičeno povečanje izdatkov. Prav ta ukrep bo občine ter gospodarske in druge organizacije, posebno pa zavarovance, prisilil, da se bodo bolj zanimali, če so bili njihovi prispevki za socialno zavarovanje (ki so jim odtrgani od osebnih dohodkov) res pametno porabljeni.

DO 30 DNI BOLNIŠKE BO ODSLEJ PLAČALO PODJETJE

Ena od sprememb v socialnem zavarovanju je tudi ta, da bo odslej plačevalo bolniško do 30 dni podjetje, pri katerem je zavarovanec zaposlen. Razen nadomestila za izgubljeni delovni čas bo moralo podjetje plačati tudi celotno zdravljenje do 30 dni za tiste, ki se ponesrečijo pri delu ali zbolijo za poklicno boleznijo. Seveda bo zaradi novih obveznosti ostalo podjetjem nekaj sredstev, ki jih zdaj plačujejo socialnemu zavarovanju, vendar odstotek še ni določen.

PRIMER:

V Rudniku Kočevje so imeli v prvem polletju lani za 5,1 % bolniških in 1,7 % nezgod, v prvem polletju letos pa 7 % bolniških in 2 % nezgod. Zaradi plačevanja bolniške iz skupnega žepa (Okr. zavoda za soc. zavarovanje) niso bili podjetje Rudnik in člani kolektiva kaj posebno zainteresirani, da bi se število bolniških dni znižalo.

Zdaj, ko bodo morala podjetja do 30 dni bolniške plačevati iz lastnih sredstev za socialno zavarovanje, se bodo zavarovanci prav gotovo vprašali, kako bi znižali število bolniških, nesreč in sploh stroškov, ki so s tem v zvezi. Še posebno se bodo podjetja zamislila, če bodo stroški zaradi bolezni in nesreč naraščali in se povzpeli tako visoko, da ne bo zadoščal tisti odstotek sredstev socialnega zavarovanja, ki je ostal za lastne osebne dohodke.

Ti ukrepi bodo prisilili podjetja, da si bodo organizirala socialno kadrovsko službo, ki bo analizirala, kako bi se dalo število bolniških izostankov omejiti (organizirati boljšo varnost pri delu in skrbeti za izvajanje HTV predpisov, kontrolirati člane kolektiva, če so res bolni, ali morda doma opravljajo težja dela kot v podjetju, člani kolektiva, ki niso resno bolni naj gredo k zdravniku v prostem času itd.).

K ZDRAVNIKU IZVEN REDNEGA DELOVNEGA ČASA

Novi predpisi bodo naučili zavarovance, ki niso resno bolni, hoditi k zdravniku tudi izven rednega delovnega časa — seveda bo moral zdravstveni dom zato organizirati tudi popoldansko ordinacijo. Zavarovanec, ki ne bo bolan (ali pa ne bo huje bolan) in bo prišel k zdravniku med rednim delovnim časom, ne bo dobil nadomestila za izgubljeni delovni čas. Doslej je namreč skupnost porabila težke milijone za plačevanje nadomestil zavarovancem, ki morda niti niso bili resno bolni, pa so šli k zdravniku med rednim delovnim časom. Vsakomur je jasno, da človek, ko gre k zdravniku, ne dela (torej nič ne ustvarja); da njegov pregled nekaj stane in da mu je bilo doslej treba v vsakem primeru tudi plačati nadomestilo za izgubljeni delovni dan.

NA MNOGIH KRAJIH SE DA ŠE VARČEVATI

Varčevat se da še na mnogo načinov. Tako so na zadnji seji Sveta za delo pri ObLO Kočevje, kjer so razpravljali o spremembah na področju socialnega zavarovanja, ugotovili, da teže podjetja, ki že imajo organizirano svojo zdravstveno službo (KGP, Rudnik), da bi bila ta služba v okviru zdravstvenega doma. Pokazalo se je namreč, da obratne ambulante precej stanejo, hkrati pa ne dosegajo tistega, čemur so namenjene (te bi se morale predvsem ukvarjati s preventivo). Tudi nekaterih prostorov, inštrumentov in ljudi je na primer več, kot bi jih nujno potrebovali. V Kočevju imamo na primer tri laboratorije za odvzemanje krvi in tri zaposlene, čeprav bi lahko imeli za vse samo en laboratorij. Tudi zobna ambulanta bi bilo bolje, da bi bila ena in v njej združeni vsi instrumenti in ljudje.

Novi predpisi na področju socialnega zavarovanja bodo prisilili vsakega posameznika, vsak delovni kolektiv, vsako občino, da bodo zmanjševali stroške za izdatke socialnega zavarovanja povsod, kjer bo mogoče, seveda pa pri tem ne bo smelo trpeti zdravstveno varstvo. Vse te težnje in ukrepi za zniževanje stroškov pa bo v interesu posameznikov in skupnosti zastopala komunalna skupnost zavarovancev.

PRIPOROČILA ObLO

Svet za delo in delovna razmerja pri ObLO Kočevje je na zadnji seji sklenil, da bo z ozirom na nove predpise na področju socialnega zavarovanja in ustanavljanjem komunalnih skupnosti zavarovancev sklenil posredovati ObLO, ki bo imel sejo 11. septembra, naslednje predloge, priporočila in sklepe:

da bi imeli v okviru kočevske in ribniške občine eno kokomunalno skupnost zavarovancev (enak sklep je sprejel tudi svet za delo ObLO Ribnica),

da je nujno čimprej seznaniti državljane z novimi predpisi s področja socialnega zavarovanja in to še predno bodo ustanovljene komunal. skupnosti zavarovancev in

da je treba gospodarske organizacije opozoriti na nastale spremembe in novi položaj, posebno pa tiste, ki so morale že doslej zaradi velikega števila bolniških plačevati socialnemu zavarovanju še posebno stopnjo zavarovanja.

Pogled s kočevske stolpnice

Zaradi alkohola, pomanjkljive morale in slabih stanovanj

nastaja največ socialnih problemov

Analiza Sveta za socialne zadeve in varstvo družine pri ObLO Kočevje je pokazala, da nastajajo soc. problemi predvsem zaradi alkohola, pomanjkljive morale in slabih stanovanj. Na zadnji seji, ki je bila konec avgusta, je Svet razpravljal predvsem o ustanovitvi socialno kadrovske službe po podjetjih, o vzrokih za negativne šolske uspehe na osemletkah, o poteku dela komisije za kategorizacijo in evidenco otrok z duševnimi in telesnimi motnjami, o analizi socialnih podpor za posameznike, ki so jo pripravili krajevni odbori, o predlogu Odloka o spremembi in dopolnitvi Odloka o podeljevanju socialnih podpor občine Kočevje, o programu za Teden otroka. Pod točko razno pa se je seveda zvrstilo še kup posameznih socialnih problemov.

TUDI NAŠA PODJETJA ZAČENJAJO UVAJATI SOCIALNO-KADROVSKO SLUŽBO

Socialna delavka ObLO Kočevje in predsednica sveta za socialno varstvo in varstvo družine sta obiskali več kočevskih podjetij, da bi ugotovili, kako imajo naša podjetja urejeno kadrovsko socialno službo. Ugotovili sta, da je ta služba v večini podjetij v sklopu sekretariatov podjetij in personalne službe, pri tem pa delajo ljudje, ki nimajo kvalifikacij za socialne delavce. Le pri treh podjetjih imajo stalno zaposlene socialne delavce in še od teh treh je le eden končal ustrezno šolo.

Pregled je pokazal, da imajo podjetja o članih kolektiva le najnujnejše podatke. Nimajo pa evidence, koliko članov kolektiva je poročenih, samskih in ločenih, koliko otrok imajo, koliko je mater, ki same vzdržujejo otroke, koliko zaposlenih je proletarcev in polproletarcev in podobno. Tudi evidenca o stanovanjskih pogojih članov kolektiva je pomanjkljiva. Vodstvom podjetij tudi ni znano, kako je poskrbljeno za varstvo otrok pri njih zaposlenih mater, kako preživlja bolnik bolniško in podobno. Največ pa so podjetja napravila za člane svojih kolektivov na področju prehrane, saj imajo skoro povsod uveden obrok tople malice. Tudi stanovanjsko vprašanje precej zadovoljivo rešujejo in je povsod opaziti že velik napredek. Vendar je še v vsakem podjetju po nekaj zelo kritičnih primerov, ki pa jih bo mogoče hitro in zadovoljivo rešiti predvsem z dvigom storlnosti.

Svet za socialno varstvo in varstvo družine, ki je na zadnji seji o teh ugotovitvah razpravljal, je sklenil predlagati zboru proizvajavcev, naj priporoči delavskim svetom, da bi organizirala podjetja čimprej kvalitetne socialno kadrovske službe. Podjetja naj bi štipendirala za to službo ljudi. Socialni delavci podjetij naj bi delali v tesni povezavi s socialno službo pri občinskem ljudskem odboru.

ZAKAJ TOLIKO NEGATIVNIH OCEN?

V kočevski občini je bilo v preteklem šolskem letu precej učencev, ki so končali razred z eno ali več negativnimi ocenami. Svet za socialno varstvo in varstvo družine je zaprosil vsa vodstva šol, naj sporoče, zakaj imajo njihovi otroci toliko negativnih. Anketi so se odzvale vse šole, ki imajo večje število otrok, osem, v glavnem manjših šol, pa ni poslalo podatkov.

Med vzroki za negativne ocene najbolj izstopijo neurejene družinske razmere in duševna zaostalost. Ostali vzroki, ki pa so občutno manj vplivali na učni uspeh, so telesna šibkost, bolezen, lenoba učenca, govorne motnje ter okvara vida in telesna invalidnost.

NI SREDSTEV ZA PREGLED OTROK

Komisija za kategorizacijo in evidenco otrok z duševnimi in telesnimi motnjami dela le s težavo, ker nima denarja, da bi plačala temeljite zdravniške preglede okoli 300 otrok, ki so jih za pregled predlagale predvsem šole. Njihovo šolanje in vzgoja oz. zdravljenje bi (če bi bilo na pregledu ugotovljeno, da jih je treba vzgajati po posebnem sistemu) plačal Zavod za socialno zavarovanje.

Od 300 otrok, predlaganih za pregled, so doslej pregledali 105 otrok le psihologi. Pregledi so dragi, saj bodo stali predvidoma 10 do 12.000 dinarjev za otroka.

Svet je sklenil obvestiti predsednika ObLO o pomanjkanju denarnih sredstev, potrebnih za temeljit vsestranski pregled otrok. Vse za pregled predlagane otroke je namreč nujno pregledati in tiste, pri katerih bodo ugotovljene telesne in duševne motnje, šolati v posebni šoli. Vsako odlaganje pregleda bi bilo v škodo otrok, ker se ne bi izobraževali in priučevali, pa tudi občine, ki bi morala prispevati več za socialno ogrožene.

Kočevje dobi novo pošto

V kočevski občini je PTT promet precej zaostal, posebno pa so zaostale telefonske in telegrafske usluge. Telefonske zveze z drugimi kraji dobijo kočevski naročniki lahko le po posredovanju kočevske pošte, seveda morajo čakati včasih tudi več ur. Razen tega dobijo naročniki lahko zveze izven Kočevja le po 7 ur na dan, kolikor traja delovni čas na pošti. Tudi telegrami in redna pošta prihajajo do naslovljencev z občutno zamudo.

NA 100 PREBIVAVCEV IMAMO V OKRAJU LJUBLJANA 2,5 TELEFONA, SVETOVNO POVPREČJE JE 4,5 TELEFONA NA 100 PREBIVAVCEV, V ŠVICI JIH IMAJO CELO 26 NA 100 PREBIVAVCEV, MEDTEM KO ODPADE V KOČEVSKI OBČINI NA 100 LJUDI LE 1,2 TELEFONA. KOČEVSKA POŠTA JE IMELA DOSLEJ LE 200 TELEFONSKIH ŠTEVILK. Z IZGRADNJO NOVEGA POSLOPJA IN MONTAŽO NOVE AVTOMATSKE TELEFON. CENTRALE PA JIH BO IMELA LAHKO 500.

Gradnja pošte ni bila predvidena v letošnjem občinskem planu in proračunu. Ker pa je vsa oprema za moderniziranje jugoslovanskih pošt že naročena, je nujno čimprej dograditi poštno poslopje.

Prostori, v katerih je zdaj kočevska pošta, ne odgovarjajo zahtevam moderne pošte, zato bo nujno zgraditi novo pošto. Modernizacija pošt v Kočevju in Ribnici bo veljala skoro pol milijarde dinarjev ali točneje 421 milijonov dinarjev. Kočevska in ribniška občina bi morali prispevati za gradnjo le okoli 55 milijonov dinarjev (Kočevje 30 miljonov dinarjev, ostalo pa Ribnica), se pravi toliko, kolikor bi veljali novi poštni poslopji. Vse ostalo bodo investicije iz drugih sredstev, porabljene pa bodo za opremo pošt, polaganje kabla itd.

Bodoča kočevska pošta bo stala v bližini sedanje pošte. Ustrezni projekt je že napravljen. Pošta bo predvidoma pod streho že letos, v drugi polovici prihodnjega leta pa naj bi začeli v njej montirati potrebne naprave.

Sredstev za gradnjo v občinskem planu in proračunu ni zagotovljenih, zato naj bi del sredstev prispevale gospodarske organizacije, del sredstev bi dobili iz stanovanjskega sklada (ker bo v poštnem poslopju zgrajenih tudi nekaj stanovanj), ostalo pa nameravajo dobiti še iz nekaterih drugih virov.

Svet za industrijo in obrt, ki je razpravljal na zadnji seji o gradnji pošte v Kočevju, je sklenil predlagati na seji ObLO, ki bo v torek, 11. septembra, naj sprejme sklep, da se začne poštno poslopje takoj graditi (če se namreč ne bi odločili za takojšnjo gradnjo pošte, bi direkcija PTT porabila tistih 400 milijonov dinarjev v druge namene, v Kočevju pa bi lahko čakali na nadaljnjo ugodno priložnost za modernizacijo pošte tudi 5 do 10 let; vprašanje finansiranja naj se reši takoj po seji ObLO. Če bomo začeli v Kočevju graditi pošto že letos ali ne, pa bodo dokončno odločili na seji odborniki ObLO.

»Odpusti mi Veronika«, je dejal Friderik, ko je podpisal njeno smrtno obsodbo.
(Poročilo z ribniškega festivala na 6. strani.)

Lepo vreme bo še naprej. Nekaj prehodnih padavin lahko pričakujemo okrog 8. septembra, večje pa sredi septembra.

Od petka do petka
doma in po svetu

■ Predsednik republike Josip Broz Tito je poslal predsedniku Prezidija Vrhovnega sovjeta ZSSR Leonidu Iljiču Brežnjevu vabilo, naj uradno obišče Jugoslavijo. Brežnjev je vabilo sprejel in bo od 24. septembra do 4. oktobra vrnil obisk predsedniku Titu, ki se je leta 1956 mudil v SZ.

■ 1. septembra je minilo leto dni od beograjske konference. Ob obletnici so podali voditelji držav udeleženk izjave, v katerih ugodno ocenjujejo rezultate konference in njen vpliv na mednarodne napetosti in na uveljavljanje neangažiranih držav v mednarodnem življenju.

■ Sovjetski kozmonavt German Titov, pilot kozmične ladje Vzhod II, bo prišel 11. t. m. v Jugoslavijo in bo naš gost kakih deset dni.

■ 30. avgusta je letelo ameriško letalo tipa U-2 devet minut nad sovjetskim ozemljem na Daljnjem vzhodu. Sovjetska zveza je zaradi tega ostro protestirala pri ameriški vladi in zahtevala, da se kaznujejo krivci tega incidenta. Istočasno si je pridržala pravico, da sproži vprašanje ameriških vohunskih poletov nad SZ pred Generalno skupščino OZN. SZ opozarja na škodljive posledice podobne akcije iz leta 1960 in opominja države, ki dajejo zatočišče ameriškim vohunskim letalom, da bo zoper njih ukrepala s silo orožja. V zvezi s tem je Japonska sporočila, da letalo, ki je letelo nad SZ, ni prišlo z njenega ozemlja.

■ V prestolnici ZDA prevladuje mnenje, da bo predsednik Kennedy ukazal, da se ustavijo atomske eksplozije na velikih višinah. Po eksploziji nuklearne bombe 9. julija na višini 320 km so namreč ameriški vojaški strokovnjaki ugotovili, da je ta eksplozija povzročila prekinitev zvez s tremi ameriškimi sateliti in da motnje lahko trajajo več let.

■ Predsednik ZDA je podpisal zakon, s katerim se ustanavlja privatna družba za izstreljevanje satelitov za prenos televizijskih in radijskih oddaj po vsem svetu.

■ Združena arabska republika je izstopila iz članstva Arabske lige, ko je le-ta obravnavala neko pritožbo Sirije zoper ZAR. Podrobnejši razlogi za izstopitev ZAR iz Arabske lige niso znani, morajo pa biti tehtni, če upoštevamo, da je bila prav ZAR tista, ki je največ pripomogla k ustanovitvi lige. Položaj sedaj očitno kaže, da brez ZAR ni mogoče obdržati Arabsko ligo pri življenju. Tega se zavedajo tudi arabske države in Libanon je že sprožil akcijo za sklicanje vsearabskega sestanka na vrhu ali vsaj na ravni zunanjih ministrov, da bi našli izhod iz sedanje krize.

■ Francoski predsednik de Gaulle je odpotoval na uradni obisk v Zahodno Nemčijo. Med obiskom bo opravil okrog 2000 kilometrov dolgo pot in bo imel kakih 15 govorov za prebivavstvo, večinoma v nemščini. Pogovarjal se bo tudi z Adenauerjem, vendar je političnim razgovorom posvečen le krajši del programa de Gaullovega bivanja v Nemčiji. Izgleda, da se os Berlin—Pariz krepi.

Razorožitvena konferenca v Ženevi nadaljuje z delom, vendar še ne kaže, da bi bil sprejet sporazum o razorožitvi. Pred kratkim so predstavniki zahodnih držav predložili osnutek sporazuma o prepovedi jedrskih poskusov, na katerega pa SZ ni odgovorila, ampak je predložila svoj osnutek, o katerem pa je Velika Britanija že izjavila, da ga ne more sprejeti.

V Argentini so omejili pravico delavcev in uslužbencev do stavk v taki meri, da jim je praktično ta pravica povsem odvzeta. Vlada je storila ta ukrep zaradi posledic, ki so nastale, ko je prenehalo delati poštno in grafično osebje in ko so začeli stavkati delavci prehrambene industrije. V zameno si je vlada pridržala pravico, da odloča v sporih med delavci in delodajavci.

V Alžiru je položaj še vedno kritičen in je privedel do bratomornih borb. Četrta vilaja, ki zajema področje mesta Alžira, je ustvarila državo v državi. Peščica oficirjev je odrekla pokornost začasni alžirski vladi in političnemu biroju. Vojaški spopadi se še nadaljujejo in 4. 9. je poveljstvo narodnoosvobodilne armade objavilo, da so zasedli nekatera večja mesta, ki so jih dotlej držale v svojih rokah enote četrte vilaje. V istem sporočilu menijo, da bo sedanja kriza rešena že v nekaj dneh. To bi želeli, še posebno ker je gospodarski položaj mlade alžirske države izredno težak in kar kriči po miru in zakonitosti.

Mehiški predsednik Lopez Mateos bo v kratkem obiskal več azijskih držav, med njimi ZAR, Indijo, Indonezijo in Japonsko.

V Londonu se bo 10. septembra začela konferenca držav članic Commonwealtha, posvečena britanskemu pristopu k Skupnemu evropskemu trgu in ureditvi problemov, ki so s tem povezani za člane te organizacije britanske skupnosti narodov.

V Iranu je bil katastrofalen potres, v katerem je izgubilo življenje nad 20.000 ljudi, 165 krajev v premeru 500 km pa se je spremenilo v ruševine.

Spremembe v organizaciji in financiranju soc. zavarovanja

Socialno zavarovanje je brez dvoma ena najvažnejših panog našega družbenega življenja. V zadnjih desetih letih, odkar je bilo uvedeno družbeno upravljanje, je doseglo pomembne uspehe, vendar pa so se zaradi naglega razvoja gospodarstva in družbenega življenja pokazale slabosti. Zaradi tega je Ljudska skupščina FLRJ sprejela na svojem zasedanju dne 23. maja 1962 zakon o organizaciji in financiranju socialnega zavarovanja, ki odpravlja te slabosti in daje socialnemu zavarovanju mesto, ki mu v komunalnem sistemu pripada.

Spremenjeni sistem organizacije in financiranja temelji na načelu, naj se socialno zavarovanje postavi na takšne osnove, da bo funkcioniralo kot avtonomna organizacija zavarovancev po načelu vzajemnosti, solidarnosti in samoupravljanja. Samoupravnim organom je treba omogočiti, da se razvijejo v nosivce politike socialnega zavarovanja. Družbena skupnost ureja le načela, izvajanje socialnega zavarovanja pa naj bo zadeva samostojnih organizacij zavarovancev.

Financiranje socialnega zavarovanja je po novih predpisih urejeno tako, da se zdravstveno zavarovanje financira v okviru komun, invalidsko in pokojninsko zavarovanje pa v okviru republik. Otroški dodatki kot poseben način družbenega varstva otrok ostanejo do izida novih predpisov še v sklopu socialnega zavarovanja.

Socialno zavarovanje se mora razvijati na podlagi lastnega financiranja in samoupravljanja zavarovancev oz. delovnih kolektivov. Zaradi tega se bodo zavarovanci v občinah, republikah in v federacijah združevali v posebne samoupravne organizacije — **skupnosti zavarovancev.** Te skupnosti so posebej za delavce in posebej za kmete, ki po načelu vzajemnosti in solidarnosti odločajo o ukrepih s področja svoje dejavnosti, da se varstvo zavarovancev ustrezno zboljša ali pa znižajo stroški. Skupnosti se ustanovijo v posameznih občinah ali za območje več občin, v republikah in federacijah. Skupščina Republiškega zavoda za socialno zavarovanje je predpisala pogoje, ki morajo biti izpolnjeni, da se lahko ustanovi skupnost. Najvažnejši pogoj je, da območje ene ali več občin, za katero naj se ustanovi skupnost, šteje najmanj 10.000 zavarovancev, če je povprečni osebni dohodek zaposlenih višji od republiškega povprečja.

Komunalno skupnost zavarovancev ustanovi občinski ljudski odbor na skupnem zasedanju obeh zborov.

Samoupravni organ komunalne skupnosti zavarovancev, po katerem zavarovanci posredno upravljajo s skladi in izvajajo zavarovanje, je skupščina skupnosti. Člane skupnosti volijo delavski sveti gospodarskih organizacij in ustrezni organi delovnih kolektivov v drugih organizacijah; organi sindikalnih organizacij delavcev, zaposlenih pri zasebnih delodajavcih; poklicnih organizacij zavarovancev-obrtnikov in oseb, ki opravljajo druge samostojne dejavnosti na svojem prvem zasedanju.

Skupščine skupnosti imajo v novi ureditvi veliko večje in odgovornejše naloge, kot jih imajo sedanje skupščine okrajnih zavodov za socialno zavarovanje. Zaradi tega postaja komunalna skupnost prava avtonomna organizacija zavarovancev ter pomemben družbeni in politični činitelj v komuni.

Za območje občin Ribnica in Kočevja se predvideva ena komunalna skupnost socialnega zavarovanja. To narekuje dejstvo, da nima nobena teh občin pogojev za ustanovitev samostojne skupnosti in da je problematika, kar se tiče zdravstvenega stanja zavarovancev, približno enaka. Razumljivo pa je, da bosta o tem sklepala občinska ljudska odbora na svojih sejah.

Za izvajanje socialnega zavarovanja in uveljavljanje pravic zavarovancev morajo skupnosti ustanoviti zavode za socialno zavarovanje. Le-ti bodo samostojne organizacije, katerih naloga bo upravljanje vseh upravnih, strokovnih in administrativnih poslov socialnega zavarovanja na določenem območju. Zavodi bodo pri urejanju svojih notranjih razmerij popolnoma samostojni. Imeli bodo samostojne dohodke in svoje posebne organe upravljanja — upravni odbor — izbran po principih družbenega upravljanja iz predstavnikov skupnosti, za katere dela, in iz predstavnikov delovnega kolektiva. Posamezne zadeve, ki zadevajo upravljanje, bo opravljal tudi svet delovnega kolektiva.

Poleg komunalnih zavodov bodo obstojali tudi republiški in zvezni zavod za socialno zavarovanje. Republiški zavod bo opravljal v glavnem zadeve, ki izhajajo iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja, odločal o pritožbah zoper odločbe, ki jih bodo izdajali komunalni zavodi in spremljal delo komunalnih zavodov v skladu s smernicami skupščine republiške skupnosti. Podobne naloge bo opravljal tudi zvezni zavod za socialno zavarovanje.

Sredstva za financiranje socialnega zavarovanja so zagotovljena v obliki prispevkov, ki jih plačujejo zavezanci prispevkov. Višino prispevkov določa skupnost v sporazumu z občinskim ljudskim odborom v okviru maksimalne dopustne stopnje, ki jo določa skupščina republiške skupnosti v soglasju z izvršnim svetom. Organizacije, katerih stroški za zdravstveno zavarovanje bodo presegali določeno normalo, bodo morale plačevati še dodatni prispevek.

Kadar bodo izdatki zdravstvenega zavarovanja presegli dohodke, se razlika pokrije iz rezervnega sklada. Če to ne bo zadostovalo, bo treba zbrati sredstva z izrednimi prispevki, ki jih prav tako predpiše komunalna skupnost.

Skupščina komunalne skupnosti samostojno razpolaga tudi z viški. Skupnost bo ta sredstva nalagala v banki, da bi se tako postopoma znižali prispevki za zdravstveno zavarovanje, ali pa jih bo v obliki kredita dajala za izboljšanje zdravstvenega varstva in za preventivno dejavnost. Teh sredstev v bodoče ne bo mogoče uporabiti za neposredne investicije v zdravstvu, ampak samo v obliki kredita.

Pri financiranju in izvajanju socialnega zavarovanja sodelujejo tudi organizacije. V zvezi s sodelovanjem oz. udeležbo pri izvajanju bo komunalna skupnost odstopila organizacijam del sredstev iz sklada za zdravstveno zavarovanje, zakaj le-te bodo po novih predpisih izplačevale nadomestilo osebnega dohodka in vračale skladu stroške zdravljenja tistih zavarovancev, ki se ponesrečijo pri delu ali zbole za poklicno boleznijo — za prvi mesec bolezni oz. zdravljenja.

Decentralizacija sklada za zdravstveno zavarovanje in prenos upravljanja na delovne kolektive omogoča v organizacijah ustvarjati namenska sredstva, ki jih bodo lahko porabili za razširjeno zdravstveno zavarovanje za svoje člane. Če pa bodo organizacije porabile več sredstev, kot jih bodo prejele od komunalne skupnosti, jih bodo morale nadomestiti iz svojih skladov.

Spremembe v socialnem zavarovanju, zlasti pa v organizaciji in financiranju, naj bi bolj kot do sedaj zainteresirale zavarovance, gospodarske organizacije, zdravstveno službo in komuno kot celoto pri izvajanju socialnega zavarovanja. -fr.

V Kočevju 126 žiro računov

Zadnjega avgusta je imelo pri podružnici Komunalne banke v Kočevju odprtih žiro račune 126 ljudi, od teh 68 obrtnikov in svobodnih poklicev ter 58 delavcev in uslužbencev. Večina lastnikov žiro računov je odprla račune od junija naprej, ker jih je zadela odredba, ki določa, kdo vse mora imeti žiro račun. Več privatnih obrtnikov je imelo žiro račune že pred izidom odredbe.

Od junija do konca avgusta je bilo na vseh žiro računih 18 milijonov dinarjev vplačil in za 17 milijonov dinarjev izplačil. Številki povesta, da lastniki žiro računov niso zainteresirani, da bi imeli denar na žiro računu, saj pogosto sprašujejo, če imajo kaj na računu, da bi hitro dvignili. Eden izmed vzrokov, da denar tako hitro izgine iz žiro računov je, da vloge na njih banka ne obrestuje. Povsem razumljivo je, da lastnik računa ni zainteresiran imeti denar na njem in ga raje dvigne ter porabi ali pa vloži na hranilno knjižico. Hranilne vloge se namreč obrestujejo.

Najmanjši znesek, nakazan na žiro račun, je bil 500 dinarjev, največji pa 172.900 din. Največje zneske dobe na žiro račune obrtniki in pri njih je tudi najvišji promet. Največjo vsoto nakazil v zadnjih treh mesecih je dobil tudi privatni obrtnik, znesla pa je milijon 44.000 dinarjev.

Dopolnilo

V prejšnji številki smo objavili članek našega dopisnika iz Grčaric o požaru v tej vasi, v katerem je pohvalil vse, ki so pomagali gasiti in reševati opremo. Naknadno smo zvedeli, da so se posebno odlikovali Henigman in Trdan iz Rakitnice, Fajfar iz Lipovca in poštar Omerza, ki so prvi prišli h goreči hiši in sami rešili veliko premičnin. S tem dopolnjujemo naše prvo poročilo.

ZAKAJ TAKO?

Napisne table pred naselji imamo menda zato, da bi potniki spoznali, v kateri kraj prihajajo, da bi jim ne bilo treba spraševati, kje pravzaprav so. Lepo, toda pričujoča slika tudi pove, da so napisne table zelo

primerne table za strelske vaje nadebudne mladine. Človek bi tak odnos še nekako razumel na vasi, nikakor pa ne v mestu! Tudi ni pomembno to, da stoji ta zdelana tabla na odročni strani mesta, proti Oneku... Podobnih primerov je veliko tudi drugje.

Lovska koča v Veliki gori

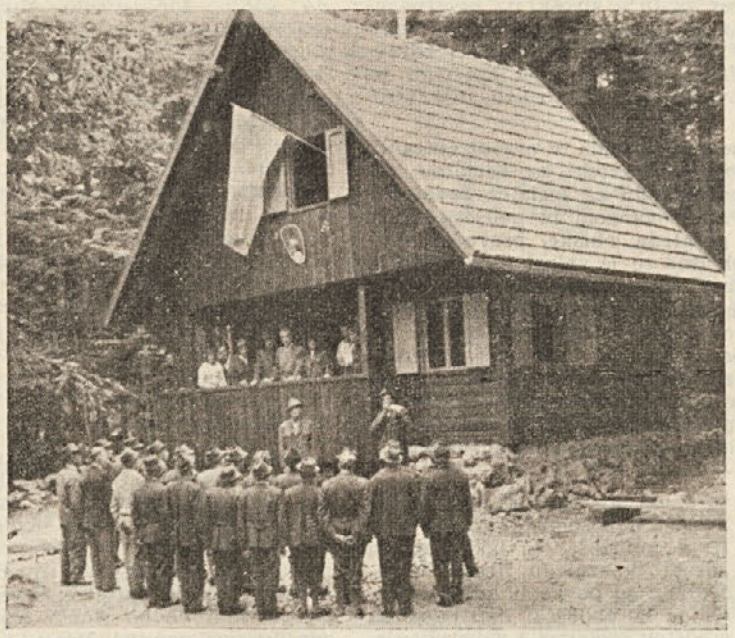

Prejšnjo nedeljo je Lovska družina Dolenja vas odprla lovsko kočo v Veliki gori nad Dolenjo vasjo. Pomembne slavnosti se je udeležilo precej lovcev. S kočo so naši »jagri« pridobili novo lovsko točko, ki jim bo koristno služila pri njihovem delu. (Na sliki: lovska koča ob otvoritvi. Kaj več o koči in o delu tamkajšnjih lovcev bomo zapisali v prihodnji številki). Foto: D. Mohar

Iz Predgrada

Predgrajsko gasivsko društvo želi urediti neko občinsko hišo v gasivski dom. Za dovoljenje so že zaprosili ObLO Kočevje.

*

KZ Kočevje je letos uredila pri Predgradu skladišče ter pot od skladišča do vasi. Za vzdrževanje in popravljanje poti je KZ nastavila delavca. Voznikom zdaj ne bo treba voziti les skoraj tri kilometre daleč do predgrada, od skladišča pa bodo vozili les avtomobili.

*

V Poljanski dolini ob Kolpi letos ni bilo toče, pač pa je nastala prezgodnja suša, ki škoduje vsem poljskim pridelkom. Vinogradniki so se najprej hvalili, da grozdje lepo kaže, sedaj pa tožijo, da se zaradi suše grozdje suši.

*

Avtomobilisti in motoristi prehitro vozijo po Predgradu, zaradi česar je pred kratkim prišlo do prometne nesreče. Razen tega dvigajo precej prahu. Dobro bi bilo, če bi s prometnimi znaki pred vasjo primerno omejili hitrost.

J. S.

Medved v Predgradu

Pred kratkim je na zahodni strani Predgrada medved otresal hruške po vrtovih. Za plašilo mu nastavljajo slamnatega moža, kar pa nič ne pomaga; medved gre mirno svojo pot.

OBRAZI — OBRAZI

Vedno nasmejan

Prebivalci Dolge vasi ter aktivisti in partizani iz okolice Mozlja ga dobro poznajo. Znana jim je njegova velika ljubezen do domovine, njegove žrtve, njegova prešerna veselost in ljubezen do petja, česar ni izgubil niti na stara leta... To je Jakob Kotnik, ki s pripovedovanjem bogatih življenjskih izkušenj privlači vsakega poslušavca, še posebno pa je zanimiv njegov zdravi humor.

Pred nekaj dnevi sem ga obiskal in se pogovoril z njim o njegovem življenju in težavah, kratek povzetek razgovora pa posredujem tudi našim bravcem.

»VAŠA ŽIVLJENJSKA POT V NEKAJ BESEDAH?«

— Rodil sem se v vasi Lipsenj v Loški dolini pred 81. leti v mali kmečki družini. Še mlad sem odšel v Ameriko, kjer sem bil štiri leta, 1928. leta pa sem se priselil v Suhi potok na Kočevskem. V Dolgi vasi sem že 13 let. Imel sem devet otrok, osem sinov in eno hči...

»KAKO JE BILO PRI VAS MED VOJNO?«

— Ja, med vojno je bila pri nas lepa komedija! Pred Italijani smo vaščani zbežali v gozdove z vsem, kar smo premogli. Nekdo nas je izdal in fašisti so nas polovili z živino vred. Nekaj časa so me vlačili po zaporih, nato pa odgnali v internacijo. Bil sem v Gonarsu in v Padovi, žena in hči sta bili v Gonarsu, trije sinovi pa na Rabu. Po 14 mesecih, po kapitulaciji, smo se vrnili na požgane domove. Otroci so prišli z Rabsko brigado.

Bili smo brez vsega, toda preživeli smo se nekako in še nam je ostalo za naše partizane, ki so imeli v moji hiši vso zaslombo. Ves čas sem bil partizanski zaupnik. Pri partizanih sem imel šest otrok, pet sinov in hčer...

»VAŠ NAJHUJŠI SPOMIN NA VOJNO?«

— Hm, vse je bilo hudo, najbolj hudo pa je bilo, ko so nam požgali vas, nas do golega oropali in odgnali v internacijo. Seveda pa vedno le ni bilo hudo, včasih je bilo prav zabavno in smo se s fanti, ki so prišli iz gozdov, prav lepo nasmejali...

»IN KAJ POČNETE SEDAJ, NA STARA LETA?«

— Včasih kaj delam, gledam naravo in študiram, kdaj bom umrl, ko sem že tako star. Sem pa še vedno dobre volje.

»VAS OTROCI OBIŠČEJO?«

— O ja, ravno zdaj so bili na dopustu in je bila ob mojem 81.

rojstnem dnevu zbrana vsa družina. Kar dobro smo se imeli. Včasih smo tako zapeli (veste, vsi radi prepevamo...) ... Ko sem bil v Ameriki, sem bil pri godbi — igral sem bas. Bil sem tudi pri tamburaškem društvu...

»KADITE?«

— Ja, po navadi fajfo in cigaro.

»PIJETE?«

— Tudi rad... ‚Mi pa ponavadi, pijemo ga radi...' Saj ne škodi malo pijače, toda ne preveč...

»KAKO STE DOSEGLI TOLIKŠNO STAROST?«

— Sem iz velike kmečke družine (13 nas je bilo) in vedno smo morali trdo delati. Trda vzgoja (ne tako kot danes), delo, zmerno in pošteno življenje... vse to vpliva na človekovo počutje in življenje.

»KAKO JE BILO V AMERIKI?«

— Delati je bilo treba. Bil sem v železovem rudniku in me je nekoč zasulo. Ko sem bil pri godbi, je bil naš kapelnik Šmalcelj iz Predgrada. Bil sem tudi prvi tajnik Slovenske podporne jednote...

»KAKO JE PA Z ZDRAVJEM?«

— Bo že šlo. Oči imam dobre in pišem brez očal, noge pa niso več take kot nekoč. V Kočevje pa še hodim, peš, sedaj ko ni trolejbusa.

»STA SE Z ŽENO RAZUMELA?«

— To pa, to. Pred tremi leti sva praznovala zlato poroko, potem pa smo bili še trikrat veseli in bomo še. Dobro ženko sem dobil, res je, in imam jo še sedaj rad...

»ČE BI BIL ŠE ENKRAT MLAD?«

— Saj ne bom več, če pa bi bil, bi verjetno kaj drugače ukrenil, kot sem, da bi bolje živel...

»KAJ MISLITE O DANAŠNJI MLADINI?«

— Vse najlepše. Lepo se uči, mnogo ve, ne gre mi pa v račun, da je tako razvajena. Mi smo živeli drugače, trše...

»BERETE KAJ?«

— Kar dobim...

»KAJ MISLITE O ATOMSKIH POSKUSIH IN O POLETIH V VESOLJE?«

— To so čuda tehnike, navadnim ljudem nerazumljiva. Občudujem pa uspehe, ki so jih dosegli. Mislim, da je čudno, da ne morejo pogruntati, kako bi dosegli mir, če so iznajdli take ‚kunšte' kot je atomska bomba in vesoljske ladje... Da, da, to je velika ‚kunšt'... toda, tako mislim, vse to je le v pogubo človeštva...

Tak je Kotnikov oče iz Dolge vasi, prijazen, vesel in nasmejan, njegovo največje veselje pa je pisanje spominov na mladost in na našo narodnoosvobodilno vojno, o kateri pravi, da so bili to »najtežji in najslavnejši trenutki našega naroda«. »Tako,« pravi, »na stara leta sem postal pa še pisatelj, ha, ha!« se nasmeje, ko lista svojo »zgodovino Kočevja«.

ŽIVLJENJE IN DELO

Kako lepa si — domovina — v tebi je polno življenja

Severni del naše domovine, Štajerska in Prekmurje, je našim delovnim ljudem še vedno malo poznan. Organizacije VVI, ZB in ZROP so 1. in 2. septembra organizirale v tą del naše domovine izlet za člane. Udeleženci izleta so sami prispevali denar in tega jim ni bilo žal, ker so veliko videli, kar jim bo ostalo v trajnem spominu.

Bravcem Novic posredujemo v kratkem tisto, kar so videli in doživeli na dvodnevnem potovanju v Mursko Soboto in nazaj v Kočevje.

ODHOD IZ KOČEVJA

V zgodnem jutru je Kočevje še globoko spalo, ko so odmevali koraki po pločnikih proti avtobusni postaji. Srečala sta se dva tovariša, prvi je pozdravil z »Dobro jutro«, drugi pa z »Dober večer«, kar je hitro popravil s pripombo, da je res že jutro.

Na avtobusni postaji je bilo že precej živo, prihajali so zadnji udeleženci in razgovor je bil kar živahen.

»Vožnja bo precej dolga,« so menili nekateri. »Kdor ima slab želodec, naj se pripravi.«

»Saj imam tablete,« je dejala tovarišica. »Bom že vzdržala, saj sem še kaj hujšega kot to.«

Ko je pripeljal avtobus, smo se kmalu odpeljali. Ustavili smo v Stari cerkvi, kjer sta vstopili še dve tovarišici. Na Jasnici smo srečali dva avtobusa, v katerih so bili tudi izletniki, ki so se vozili proti Kočevju. Ribnica je bila kmalu za nami in že smo brzeli proti Velikim Laščam. Nastajal je dan in smo lahko opazovali stroje pri gradnji ceste od Retij do Turjaka.

Ljubljana je še spala, ko smo se pripeljali do Sapa, kjer smo izstopili; šofer je dejal, da bo opral avtobus. Nekateri so odšli v bližnji lokal, drugi so se ustavili v prodajavni mesa in začeli razgovor z mesarjem. Iz avtoparka so delavci rinili ogrodje avtomobila v garažo. Tisti, ki je sedel za volanom, se je smejal, češ, pa recite, da ni to dober motor.

Detalj stanovanjskega bloka v Velenju

»Koliko pa imate brzine?« je vprašal eden. Tovariši so se smejali in rinili dalje. »Pazite, da se ne boste kam zaleteli, ker je po ulici prepovedano voziti tako hitro,« je menil drugi.

Spet smo sedli v avtobus in kmalu smo bili čez Savo.

NA TROJANAH JE VEDNO DOVOLJ GOSTOV

Trojane so znane iz dobe rokovnjačev, v povojnih letih pa so dobile še večji pomen. Skozi Trojane vozi avto za avtom, podnevi in ponoči. Gostilna je odprta noč in dan in v njej je vedno dovolj gostov. Postrežba je zelo dobra in potniki se tu radi ustavijo.

Ko smo prišli na Trojane, so stali tam štirje avtobusi in več osebnih avtomobilov. Pihal je mrzel veter in nekaterim je bilo že žal, ker niso vzeli plaščev. V gostinskih prostorih je bilo polno ljudi. Nekaj naših tovarišev in tovarišic je dobilo prostor, drugi so pa stali. Nekateri so bili mnenja, da bi zajtrkovali v Velenju, tisti, ki so pa že sedeli, so že prejemali naročena jedila. Čez kratek čas so se prostori že toliko izpraznili, da so prišli na vrsto tudi zadnji iz naše skupine in smo se tako vsi okrepčali.

PO DOLINI HMELJA

Savinjska dolina se nam je odprla v vsej svoji lepoti. Koli, polni zelenega zlata, so še stali ponekod, drugje pa so že ležali po razorih, ker so obiravci že pobrali z njih hmelj in ga odpremili na določena mesta. Lepa je Savinjska dolina z nasadi hmelja, koruze in ostalih kultur.

Pred hotelom Paka v Velenju

Po posameznih parcelah je bilo še veliko obiravcev, ki so z izruvanih kolov pridno obirali hmelj. Po cesti smo videli polne vozove nasmejanih ljudi, ki so se vozili na hmeljišče. Mimo njih so vozili avtomobili, povsod je donela pesem.

Žalec je bil kmalu za nami in avtobus je obrnil proti Velenju. Polja in livade so se prelivale v neštetih barvah, sonce je toplo grelo, ljudje so povsod marljivo opravljali svoje delo.

VELENJE — VZOR SODOBNEGA MESTA

Velenje je zgrajeno v povojnih letih, v sodobnem stilu. Veliki stanovanjski bloki, med katerimi je polno zelenic in nasadov, dajejo sliko lepote sodobnega mesta in tehnike, ki je dosežena v zadnjih letih. Široki zeleni pasovi med stanovanjskimi zgradbami so čisti in nepokvarjeni. Gledali smo otroke, ki so se igrali pred 20. in 30.-stanovanjskimi bloki, pa niti eden ni stopil na zelenice, ki so poleg tlakovanih cest in ulic. Po oknih stanovanj je polno cvetja, povsod pa vzoren red in čistoča.

V gornem koncu Velenja proti zahodu so lepe pritlične hiše, zgrajene v gorenjskem stilu. Okolica hiš je izredno lepo urejena in izgleda kot pravljica sodobne stanovanjske kulture.

»V teh hišicah je pa prijetno stanovati,« je dejal tovariš Ivan.

Ustavili smo se pri jezeru, po katerem sta plavala dva laboda. Eden je imel nogo na hrbtu in z njo večkrat pomigal ter jo spet skril med perje. Na skakavnem stolpu je bilo več ljudi, trije kopavci pa so skakali v vodo.

V Restavraciji smo se zadržali nekaj minut, da je vsak nekaj popil in se ohladil, ker nas je sonce v avtobusu precej ogrelo. Pozdravili smo se z Mitom, ki je bil v Kočevju, sedaj pa vodi tri gostinske obrate v Velenju.

Ogledali smo si hotel Pako, ki ima 58 sob s 74 ležišči. Vsi prostori in kuhinja so tehnično sodobno urejeni in človek bi kar naprej gledal.

Poleg lepih zgradb in stanovanjskih blokov so vzorno urejeni in vzdrževani parki. Velenje je res eno najlepših mest v naši ožji domovini, da si ga je vredno ogledati. Težko je opisovati detajle, ker je bil naš obisk bolj kratek in si podrobnosti nismo mogli ogledati.

Ko smo zapustili Velenje, so se naši glasovi razgibali. V avtobusu je bilo polno smeha in dobre volje. Ivan, ki je lovec, je postavljal že taka vprašanja, na katera nismo vedeli odgovoriti, kot naprimer: »Zakaj je na svetu več zajcev kot zajk?« Nihče ni vedel odgovora, čeprav je za pravilen odgovor Ivan obljubil dva deci vina. Povedal je sam, da zato, ker vsak pravi, da je ustrelil zajca, ne pa zajklje. In dalje. »Kako lovec ugotovi, ko pomeri s puško, če je zajec ali zajklja?« Spet ni vedel nihče odgovora. »Če poskoči, ko puška poči, je zajec, v nasprotnem primeru je pa zajklja,« se je spet smejal Ivan naši nevednosti. Postavil je še vprašanje: Kakšna razlika je med vlakom in 55 let starim moškim. Odgovora spet ni vedel nobeden. Povedal nam ga je samo na uho in ga ne bomo zapisali, pa naj ga bravci ugotovijo sami, ker tudi mi ne smemo vsega povedati, kakor ni tudi Ivan. Zaprosili smo ga, da bi nam te lepe lovske vice, ki jih je stresal kar iz rokava, ponovil. On se je pa zasmejal in nas lepo postrani pogledal in dejal:

»Hm, to je pa lovska tajna, tega se ne pripoveduje vsakemu.«

Zaradi toplote v avtobusu so začeli Tone, Lojze, Vinko, France in drugi kinkati. Hudomušneži so trdili, da Lojze piše, Vinko pritiska žige, France pa podpisuje. Vinko je bil v tem najbolj vztrajen in je po domače najbolj trdno spal.

V Celju smo se ustavili samo toliko, da je šofer nahranil avtobus in se takoj odpeljali proti Vojniku. Zelena Štajerska je izredno lepa. Sadno drevje letos ni posebno polno, več smo videli praznega drevja kot polnega. Izgleda, da bodo letos sindikalne vožnje za ozimnico iz Kočevja na Štajersko odpadle, kjer je drevje bolj slabo obrodilo.

ZLOČIN NEMŠKIH FAŠISTOV V FRANKOLOVEM

Frankolovo je od Celja oddaljeno okrog 10 km. Tu so nemški fašisti februarja 1945, tik pred osvoboditvijo, umorili 100 Slovencev. Partizani so na Frankolovem ubili zloglasnega sadista Kreisführerja Dorfmeistra. Nemci so za povračilo pripeljali iz Celjskih zaporov 75 iz Mariborskih pa 25 zavednih Slovencev in vse obesili po drevesih. Sramotni zločin nemških fašistov, ki so bili na robu svojega propada, bo vedno zapisan v srcih vseh Slovencev. Nikoli ga ne bomo mogli pozabiti, ker je živ dokaz, kaj je moral prenesti naš narod za svojo svobodo.

Lepo urejen spomenik nas spominja na zločine fašističnih sadistov, na zveri v človeški podobi, ki so morile naše zavedne ljudi.

MESTO OB DRAVI IN NJEGOVA ZGODOVINA

Prevozili smo skozi Konjice in Slovensko Bistrico ne da bi se kje ustavili. Po tlakovani cesti je vožnja hitro potekla. Zavili smo proti Pragerskemu in že smo bili na Dravskem polju, ki je polno koruze in drugih poljskih kultur. Cvetoča ajda je med ostalim zelenjem Dravskega polja kot bela tkanina, ki se preliva v neštetih barvah poznih poletnih dni. Na polju se že čuti dih jeseni, po zoranih njivah je začela rasti iz zemlje repa. Gosto posejana koruza za silažo šumi kot nizek gozd. Tu in tam je opaziti fazane in jerebice. Polje živi svoje življenje, čeprav je bilo na njem bolj malo ljudi.

Jože Lacko; narodni heroj in organizator NOB v Ptuju
Motiv iz Ptuja

V pričakovanju prostega prehoda čez železniško progo

Za nas, ki smo vajeni hribov in gozdov, je pogled na ravno polje zelo zanimiv. Povsod, kamor se človek ozre, je sama ravnina, tam nekje daleč na obzorju se bleščijo v toplih sončnih žarkih hribi, ki vabijo človeka v svoje okrilje.

Po predelih gozda se vidi daleč in nekdo je pripomnil, da ti gozdovi niso primerni za ljubezenske sestanke, ker se po njih predaleč vidi, da je zato boljša koruza, ki lahko skrije zaljubljence.

V razgovorih, ki smo jih imeli med vožnjo, je tekel tudi tale razgovor.

»Ti, Ivan tvoja torba bi bila pa kmalu večja kot ti,« je dejal tovariš. Ivan ne bodi len je odvrnil:

»Veš, to je pa tako, ker eni rastejo v višino, drugi v širino, tretji pa v jezik, da imajo večjega kot so sami veliki.«

S takimi zabavnimi pogovori smo se kmalu pripeljali v Ptuj. Vodji izleta so nam dejali, da bomo v Ptuju kosili. Ustavili smo se na ulicah starodavnega mesta ob Dravi in opazovali njegovo življenje. Kmalu sta se nam pridružila Danica Vukovič in njen mož, ki sedaj službujeta na kmetijskem kombinatu v Ptuju, pred leti pa sta bila v Kočevju. Veselo smo se pozdravili, ker znance človek vedno rad vidi. Danica nas je takoj spoznala, mi je nismo mogli več spoznati. Z možem sta v Ptuju kar zadovoljna. Čez čas je prišel k nam še Pintar iz Slatnika, ki stalno živi v Ptuju, da smo se še z njim pozdravili in spregovorili nekaj besed.

Ker kosila še ni bilo, smo se napotili na Ptujski grad, od koder je zelo lep razgled na Dravsko in Ptujsko polje, proti Varaždinu in Ormožu.

UMETNINE NEPRECENLJIVE VREDNOSTI

Na gradu smo malo postali, ker je bila na ogledu muzeja že ena skupina ljudi. Ptujski muzej slovi po najlepših umetninah preteklosti in vsi smo si ga želeli ogledati. Prijazni upravnik nam je podrobno razlagal posamezna dela, le škoda, da smo imeli tako malo časa za ogled.

Leta 1946 je ljudska oblast določila prostore v gradu za muzej, ki ima pet oddelkov. Freske fevdalne kulture, galerija slik iz 12. stoletja do moderne dobe, gobreni Flamskih in Francoskih del iz 16. in 17. stoletja. Vse to so umetnine, katerim je težko določiti cene.

Na enem gobrenu se dela Odisej slepega, ter noče iti v Trojo. Na drugem je slovo Odiseja itd. Ti gobreni, ki zavzemajo površino do 10 m², predstavljajo vrednost do 100 milijonov. Lestenci, porcelan, ogledala iz 15. in 16. stoletja, omare in peči iz dobe baroka, vse to predstavlja velike vrednosti.

V prehodu po drugih sobah so razstavljeni okovi in verige tlačanov, s katerimi so fevdalci uklepali uporne ljudi za roke, noge in vrat, da se niso mogli ganiti. Kontrasti fevdalnega življenja, fevdalcev na eni in tlačanov na drugi strani, so lepo vidni.

Slike Herbersteinov kot lastnikov Ptujskega gradu, ki so jih izdelali italijanski umetniki, prikazujejo fevdalce v vsej njihovi veličini. Turški dostojanstveniki na slikah, viteška dvorana, kapela, spalnice, Kitajske umetnine, vse to prikazuje življenje skozi stoletja. Samo površen pregled vseh razstavljenih predmetov pove, da je tu shranjena bogata zaloga preteklosti in je vrednost, kot jo cenijo za te predmete v znesku 360 milijonov dolarjev, minimalna.

Muzej ima tudi zlat cesarski plašč, ki ga je podarila cesarica Marija Terezija, ko je bila na manevrih na Dravskem polju, kakor tudi zlat kelih s Ptujskim gradom.

Če bi hoteli vse to podrobno ogledati in vsaj malo globlje poseči v zgodovino, bi morali biti vsaj en dan tu. Mi smo bili samo eno uro, ker nas je priganjal čas in smo morali pot po programu nadaljevati. Po kosilu smo se odpeljali spet dalje proti Prekmurju.

Dalje prihodnjič.

Pe

Motiv iz Ptuja

Kdaj bo temu konec?

Davščine so bile in bodo. Kakor za druge, veljajo tudi za izdelovavce suhe robe. Vendar pa prav izdelovavci, ta ugotovitev velja za precejšen del teh ljudi, državo »okol prinaša« in ne plača od svojih izdelkov nobenih dajatev. Tako izgublja ribniška komuna, mislimo predvsem na izdelovavce, ali pravilneje, špekulante iz te občine, letno stotisoče, če ne celo milijone dinarjev, ki se namesto v občinsko blagajno stekajo v žepe privatnikov.

Izdelovavcem se pri prodaji robe odtrga 8 % dohodnina in 10 odstotni prometni davek. Teh 18 odstotkov davščin dobi komuna samo v primeru, če je bila roba prodana. Trgovskemu podjetju »Suha roba« ali ostalim podjetjem, ki se ukvarjajo z odkupom in prodajo suhorobarskih izdelkov.

Precej suhe robe pa gre po raznih kanalih v prodajo brez davščin kot v posmeh predpisom o trgovanju. Ker ne plačujejo nikakega davka, lahko konkurirajo podjetjem s cenami.

Poleg domačih nakupovavcev so se v zadnjem obdobju pojavili tudi nakupovavci iz Kosmeta in južnih delov Srbije. Le-ti predvsem radi obiskujejo Slemena. Tu nakupujejo obode. Na železniški postaji v Ortneku bi lahko povedali, koliko sto in tisočev kolačev obodi je že šlo po železnici — seveda ne da bi bilo blago obdavčeno.

Špekulanti iz Kosmeta in tamkajšnjih krajev skoro vsak teden obiskujejo slemenske vasi, slemenski obodarji pa si manejo roke, češ, kaj nam pa kdo more. Mi prodajamo lahko svojo robo kamor nas je volja. To je res, vendar pa za njih veljajo iste dolžnosti, kot za ostale izdelovavce — to je, tudi oni morajo plačevati davščine.

Zaradi tega izdelovavci suhe robe niso v enakopravnem položaju: tisti, ki prodajajo svoje izdelke zato pooblaščenim podjetjem, morajo od svojega blaga plačevati davščine, ostale, ki prodajajo na črno, ne plačajo nič. Zato pošteni izdelovavci negodujejo, zakaj so merodajni občinski organi tako popustljivi do tistih prodajavcev in prekupčevavcev, ki prodajajo oz. kupujejo na črno.

Z ostrejšimi ukrepi bi se črna trgovina omejila, če ne celo zatrla. Ne mislimo, da bi se s takimi ukrepi zatrlo rešetarje. Pošteni rešetarji naj bi tudi vnaprej rešetarili s svojim blagom in z blagom, za katerega so obveznosti plačane.

Treba bo storiti nekaj odločnih ukrepov proti pojavom nezakonitega trgovanja. Menimo, da je v interesu ljudskega odbora, da se ta zadeva čimprej uredi. Obenem pa naj se ugotovi tudi promet izdelovavcev, ki prodajajo na črno in se jih primerno obdavči.

-r-

Suša prizadejala škodo

Tudi v Ribniški dolini je prizadejala suša precejšnjo škodo. Otava je bila slaba, tako da bo nekaterim kmetovavcem šlo za krmo bolj trdo.

Tudi krompirju je suša škodovala, posebno v višjih legah, prav tako tudi strnišnim okopavinam, korenju in repi in ostalim okopavinam.

Ribniški zidarji

Obiskali smo gradbeno podjetje GRADBENIK iz Ribnice in se pogovorili z direktorjem Jožetom Knolom ter predsednikom delavskega sveta Murkom o uspehih in problemih podjetja, nato pa smo obiskali še dve gradbišči, novo poštno poslopje in gradbišče prvih dveh ribniških stolpnic.

Gradbenikovo rojstvo

Prihodnje leto bo podjetje praznovalo desetletnico obstoja. Nastalo je iz povojnega Remonta, ustanovitev pa so narekovale splošne gradbene potrebe v Ribnici. V začetku je šlo bolj trdo, saj je bilo zaposlenih le nekaj zidarjev, realizacija v prvih letih pa se je sukala okrog 30 milijonov dinarjev. Letna proizvodnja se je lansko leto dvignila že na okrog 250 milijonov din.

Kapaciteta podjetja ni velika, zadošča pa za zadovoljitev gradbenih potreb v ribniški občini. Matično gradbišče je torej v Ribnici, nekaj pa gradijo Gradbenikovi zidarji tudi v Kočevju. Prej so imeli gradbišče tudi v Ljubljani, vendar so ga opustili, ker so hoteli zadovoljiti potrebam predvsem doma, seveda pa tudi zaradi močne konkurence ljubljanskih gradbenih podjetij, in ne nazadnje zaradi zmanjšanja investicij v gradbeništvu.

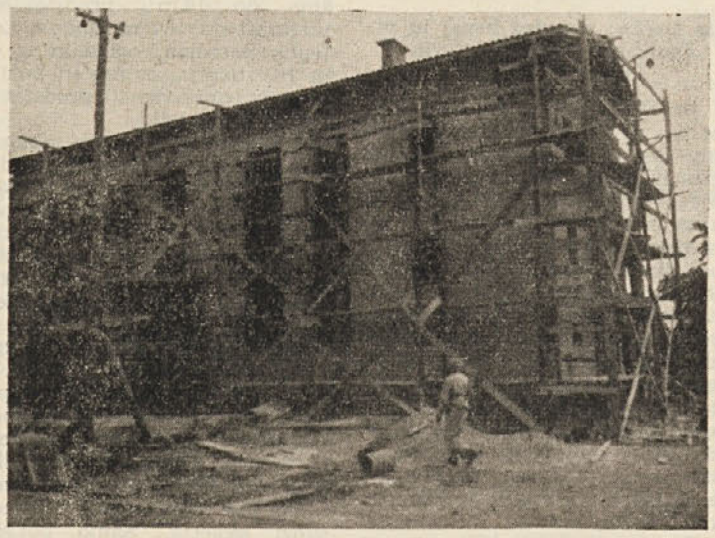

Ribniška pošta bo kmalu gotova

Število zaposlenih

Pri Gradbeniku dela okrog 140 ljudi, kvalificiranih delavcev pa je okrog 55. Občutno se podjetju pozna primanjkovanje kvalificiranih delavcev, predvsem zidarjev in tesarjev. Toda naj nihče ne misli, da Ribniška dolina ne premore dobrih zidarjev in tesarjev! Dovolj jih je, vsi za vemo, kje so... V Nemčiji, kjer...

Podjetje je vezano predvsem na domače kvalificirane delavce, nekvalificirani delavci so predvsem iz južnih krajev. Primanjkuje jim tudi mladega kadra, ker se mladina preveč ne navdušuje za gradbeno stroko.

Kje lahko iščemo vzrok temu? Verjetno tudi v ostrejših pogojih za uk... Podjetje si pomaga za pridobitev kvalifikacije tudi s priučitvami mladih delavcev.

Mehanizacija

Podjetje nima kdo ve koliko mehanizacije, le-ta pa jim tako vsaj pravijo, zadošča. Tako imajo kapaciteti podjetja primerno le lažjo mehanizacijo, kot so betonski mešavci in dvigala, za izkop temeljev in druga težja dela, pri katerih pride v poštev težja mehanizacija, jo najamejo od drugih podjetij. Pravijo, da se jim to bolj izplača, kot če bi stroje sami kupili. To je popolnoma razumljivo, ker ne gradijo objektov, ki bi zahtevali posebne stroje in jim popolnoma zadošča nekaj betonskih mešavcev in dvigal.

Kaj gradijo?

Direktor je povedal, da je bilo v prvem polletju bolj slabo; zaključevali so nekatera dela iz prejšnjega leta, posebnih novih gradenj pa ni bilo. V drugem polletju so investitorji (predvsem občina, LIP in Kmetijska zadruga) pripravili tehnično dokumentacijo za nekatere gradnje. Tako gradi Gradbenik za ObLO 20-stanovanjski stolpič (za novo pošto) ter urejuje staro stanovanjsko hišo za upravne prostore občine. Tudi lesni kombinat gradi podoben stolpič kot občina, Kmetijska zadruga pa namerava razširiti posestvo Ugar z gradnjo še enega hleva za 120 glav živine, betonski silos in senik. In dokumentacija, potrebna za gradnjo? Pravijo, da imajo za stolpiča že vso potrebno dokumentacijo, pod streho pa morata biti letos, za ostala dela, predvsem za različne adaptacije, pa dokumentacije ni, kar silno otežkoča delo in pravočasno izvedbo naročila.

Organizacija podjetja

Podjetje je razdeljeno na tri ekonomske enote, to je na EE Ribnica, Kočevje in Sodražica. To so proizvodne ekonomske enote, uslužnostne EE pa so uprava, delavnica betonskih izdelkov, peskokop in avtopark. Proizvodne ekonomske enote so tudi obračunske enote; največja EE je Ribnica, zato je razdeljena na več obračunskih enot. Vsaka obračunska enota ima lasten tromesečni obračun realizacije dohodkov in izdatkov. Iz tega je dobro razvidno poslovanje enote pri stroških in varčevanju. Vsaka EE ima svoj svet, ki na sejah obravnava najrazličnejšo problematiko EE (predlaga sprejem in odpust delavcev, obravnava proizvodnjo, analizira obračune ter daje predloge za boljše gospodarjenje).

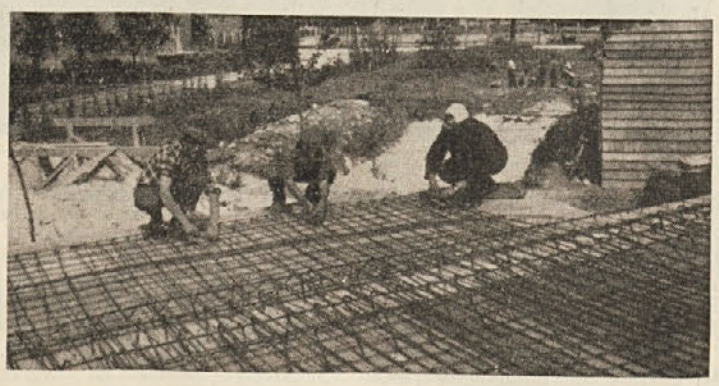

»Oh, kolikokrat je treba povezati!«

Letošnji proizvodni plan

Letošnji proizvodni plan je postavljen v višini 270 milijonov dinarjev, vendar ne bo dosežen, ker so precej skrčene investicije v gradbeništvu; zato se je tudi zmanjšalo število zaposlenih.

Polletna realizacija je bila v primerjavi z istim obdobjem lani dosežena le 87 % ali 40 % letnega plana. Stanje se bo v drugem polletju popravilo, vendar ne tako, da bi plan zadovoljivo realizirali.

In še nekaj na račun investitorjev. Le-ti namreč večkrat slabo izpolnjujejo svoje pogodbene obveznosti, ne poravnavajo pravočasno računov, tako da je podjetju še bolj otežkočeno poslovanje.

Samoupravni organi

Samoupravni organi v redu opravljajo svoje delo. Delavski svet šteje 17 članov. Poskusne ekonomske enote so uvedli že leta 1961, po novem pa obračunavajo od januarja letos.

Predsednik DS Murko je med drugim poudaril, da bi želel, da bi DS bolj obravnaval probleme podjetja in opustil večkrat nepotrebne debate, pri katerih pride celo do neljubih medsebojnih obračunavanj. Točno, vsak član DS bi se moral zavedati pomena samoupravnih organov in svoje vloge v njih...

V podjetju imajo tudi komisijo za higiensko-tehnično varstvo, posebnega uslužbenca, ki bi za to delo odgovarjal, pa nimajo. Opaziti je, da število nesreč pri delu pada. Delavci imajo zaščitna sredstva, večkrat pa se dogaja, da jih pri delu ne uporabljajo.

Težava je tudi v tem, da so zaposleni tudi polproletarci, ki ne živijo le od zaslužka, kar pa se delno izraža tudi v samem delu podjetja...

Med delavci

Obiskal sem delavce na gradbiščih. Najprej sem se podal na najživahnejše gradbišče, k novi pošti, ki bo v kratkem gotova. Zidarji so dokončavali zunanji omet; s tem so tudi skoraj že opravljena zidarska dela, na vrsto pridejo obrtniki.

Povzpel sem se na oder, vendar sem kmalu zbežal, ker se je od zgoraj vsipalo preveč ometa. Medtem pa sem se le na kratko pogovoril z Jožetom in Tonetom, vendar nista mogla povedati nič posebnega, niti slabega, čeprav so na upravi dejali, da so delavci pri pošti najbolj revolucionarni. Dejali so, da sedaj še kar gre, da je dovolj dela, vendar je nerodno, ker se morajo stalno seliti z gradbišča na gradbišče...

»In zaščitna sredstva?«

Spogledali so se, Jože pa je izrazil misel vseh: »Seveda jih imamo. N. pr. očala, da nam ne prileti kaj v oko. Stekla pa se hitro zameglijo, da nič ne vidimo... Enako je z rokavicami, samo v napoto so nam...«

Stolpnica — bo, ne bo, bo?

I, seveda bo. Kar Ribničani sklenejo, tudi napravijo, pa jim še toliko dopoveduj, da bo stolpnica skvarila estetski videz trga, da, skratka, sploh ne spada v Ribnico, kjer je še več kot dovolj prostora za gradnjo nižjih stavb. Kmalu bosta zrasli dve petetažni stolpnici za novo pošto, blizu Inlesa. Temelji prve, občinske, so že gotovi, za drugo pa jih šele kopljejo.

Na prvi so trije delavci, rojen Ribničan, ki ni hotel povedati imena in se je predstavil kot »črno na belem — ali obratno«, ter dva Hrvata, vezali žice za betoniranje. Veseli Ribničan, »črno na belem«, je pridno delal, jezik pa se mu je ves čas marljivo vrtel...

»Ne, ne, vse je dobro, nič ne bom kritiziral, nimam kaj... Vendar veste... mogoče bi se kaj našlo...«

»Dobro zaslužite?«

»Zaslužimo? Kajpak, odlično... toda tega nikar ne zapišite...«

»Organizacija dela?«

»No ja, delati je treba... Stolpnica mora biti pod streho letos.«

»Kaj delate po šihtu?«

»Šušmarimo! Ves Gradbenik šušmari, saj ni prepovedano?«

»Vsi trije ste železokrivci?«

»Ja, ker drugih ni.«

Na nasprotni strani sta dva tesarja pripravljala za betoniranje. Povedala sta, da delata na gradbišču v Kočevju, kjer je delo res težko, v Ribnico pa sta prišla na pomoč za dva dni, ker primanjkuje tesarjev. Organizacija dela je v Kočevju boljša, tu pa jima primanjkuje lesa. »Na, tram iščeva, pa so vsi prekratki...«

»Kot tisti, ki je dejal, da je trikrat odrezal, pa je bilo še prekratko...«

Zaščitna sredstva imajo, jih pa ne uporabljajo, ker jih ovirajo. Enemu je pred dvema letoma padel na glavo kos betona, drugemu pa pred sratkim železna cev na hrbet... (Brez komentarja, kaj?)

Temelje za drugo stolpnico kopljejo Dalmatinci, ki stanujejo v baraki v Goriči vasi. Stanovanje imajo dobro, tudi hrano, plače pa so bolj slabe, 18 do 25 tisoč din... Kopljejo s krampi, ker je teren skalnat.

Na kratko smo vam prikazali ribniško gradbeno podjetje Gradbenik, ki sicer ne doseza velikih finančnih rezultatov, kolektiv pa se vztrajno trudi za napredek, bori se z najrazličnejšimi težavami, veča proizvodnjo — in gradi...

fravec

Tu bo stal 20-stanovanjski stolpič INLES

S tržnim inšpektorjem po Ribnici

Ponekod bolje, vendar...

Bil je navaden delavnik. Kazavci na cerkvenem stolpu so kazali nekaj minut pred šesto zjutraj. Ribnica se je že zdavnaj prebudila in kazala svoj vsakodnevni obraz. Delavci so hiteli v službe, gospodinje so se ustavile pri mesarju, zavihale nosove, ker zopet ni bilo mesa in nato hitro odšle pred pekarijo, da bi dobile kruh. »Povsod moraš čakati, pri mesarju, peku, v zelenjavni... in nazadnje še ne dobiš vsega!« so se jezile, medtem ko se je vrsta neprenehoma večala. Ženske so izmenjavale sveže novice in »prijetno kramljale« o svojih sosedah, prijateljicah... Neverjetno, kako se prileže takšno kramljanje v zgodnjih jutranjih urah. Za vse novice je celo zmanjkalo časa, kajti v tistem trenutku so se vrata prodajalne odprla in vrsta je oživela. Pozabljeno je bilo kramljanje in v vseh je bila le ena misel: »Cimprej dobiti kruh!?« Res naporno jutro za skrbne mamice!

Taka je bila Ribnica, ko sva s tržnim inšpektorjem Janezom Drčarjem stopila v njen živahni vrvež. Pot naju je vodila v obe pekariji, v nekatere trgovine, v dva gostinska lokala v Ribnici in v gostilno v Prigorici.

Pekarija Bartol je bila skoraj prazna, ko sva vstopila, vendar nama je pogled na police razložil, da nisva prišla zastonj. »Malo bi pregledala«, je dejal Janez in že strokovno ogledoval hlebce. Ker v pekariji niso imeli tehtnice, smo odnesli kruh v »Špecerijo«, kjer si je Janez zabeležil težo vsakega hlebca. Teža kruha je bila od 96,5 do 100 dkg, stehtanih pa je bilo 20 kilogramov. Teža se je popravila, vendar pa je bil po inšpektorjevem mnenju premalo zapečen in je na to tudi opozoril šefa pekarije, zaradi česar se je le-ta močno razjezil.

Potreben je bil zapisnik, katerega je podpisala pekova žena, ki je v opravičilo navedla, da je peč stara in slaba in da bo kruh boljši, čim bo poletje v kraju in bo pomanjkanje kruha popustilo. Seveda pa to ne opravičuje odnosa do tržnega inšpektorja. In še nekaj; v tej pekariji je pred kratkim kupila neka gospodinja kruh, ki ni bil primeren za prodajo. Prinesla ga je tržnemu inšpektorju, ki je poslal pol kilograma kruha v Ljubljano na pregled. Zavod za zdravstveno varstvo je poslal izvid, ki med drugim pravi, da je skorja premalo zapečena, pretenka, zgoraj nekoliko temnejša, ob straneh neizpečena, sredica je neprožna, testasta in sprijemljiva. V kruhu so vpečeni krušni molji in njihovi zapredki. Zavod meni, da tak kruh ni primeren za ljudsko prehrano, ker je premalo pečen in pripravljen iz nepresejane moke. Vsekakor so te ugotovitve zelo zanimive in vredne preudarka.

Ogledala sva si tudi kruh v pekariji pri Novaku. Bil je lepo zapečen in vrste, ki čakajo vsak dan nanj, so nam dovolj jasno povedale, da je tudi potrošnik z njim zadovoljen. Vendar ga je dal inšpektor tudi tu stehtati in ugotovil, da nima tako dobre teže kot običajno. Na to je opozoril tudi poslovodkinjo, ki nama je povedala, da je šel pomočnik na dopust, drugi pa še ni toliko priučen. Vendar nama je zatrjevala, da bodo odslej bolj pazili na težo. To nama je povedala lepo, brez kakršne koli zadirčnosti.

Trgovina z živili — ali kot ji pravijo Ribničani — »Zelenjavna«, je bila natlačena kot škatlica sardin. Vstopila sva in v naju se je uprlo mnogo pogledov, ko sva šla za prodajalno mizo.

Janez je medtem pregledoval datume na konzervah in raznih juhah, vendar je ugotovil, da niso prestare. V trgovini ni zasledil nobene napake, zato sva jo zadovoljna zapustila. Spremljal naju je olajšan pogled prodajalke, ki se je ob najinem obisku nekoliko zmedla.

Pred »Opremo« sva nekoliko postala in Janez je pokazal izložbo ter dejal: »Vidiš, dvakrat so plačali po dva tisočaka, tretjič jih je izučilo; sedaj imajo cene posameznih stvari lepo označene.« Vstopila sva v prodajalno, vendar se v njej nisva dolgo zadržala.

Trgovina Koloniale je bila lepo urejena. Poznalo se je, da tu poznajo red in čistočo, vendar... Inšpektorjevo oko je našlo napako: cene nekaterih stvari niso bile označene. Res je, da so bile nekatere stvari pravkar pripeljane in šele zložene na police, vendar to ni omehčalo inšpektorja, ki je odtrgal »listek« z mandatno kaznijo dveh tisočakov.

V gostilni KLO je inšpektor pregledal kozarce in se nekaj časa zadržal tudi v kuhinji. Stanje se je v tej gostilni od zadnjega inšpektorjevega obiska popravilo. Tedaj so morali plačati zaradi neumitih kozarcev dva tisoč dinarjev. Vendar so pogoji tu zelo slabi, kar pa seveda ne opravičuje, da ne bi pazili na čistočo. Pogledala sva na cenik, na katerem je pisalo: »Postrežnina O %.« Veste, »nama je začela zatrjevati natakarica Martinca,« vedno nam gostje zbrišejo 1 pred ničlo. Tako vsak, ki ne ve, zakaj gre, misli, da postrežnine ne zaračunavamo. Verjela sva ji in odšla naprej.

Gostilna Mihelič je bila ob najinem obisku prazna, pregledala sva sanitarije, ki so bile v redu. Pri gostilničarju sem se pozanimal, ali mislijo kaj posebnega pripraviti za obiskovavce II. festivala.

Odgovor je bil kratek: »Nič, lani sem pripravil mnogo mesa, pa se mi je ves pokvaril.«

»Skočiva še malo v Dolenjo vas,« je predlagal Janez. Bilo je že pozno, zato je tja odšel kar sam in pozneje povedal, da je v gostilni v Prigorici napravil zapisnik, ker gostilničar ni vodil knjige nabave že od 31. julija. Drugo pa je bilo vse v redu.

Tako sva končala težavno pot. Toda po vsakem opravljenem delu je treba napraviti sklep in kakšen naj bi bil najin? Tržni inšpektor mi je za zaključek povedal še nekatere stvari:

Gostinstvo je v občini zelo zanemarjeno, predvsem se to čuti pri sanitarijah. Posamezna gostišča so morala v zadnjem času prav zaradi tega plačati mandatne kazni. Slaba je tudi postrežba, ki bi jo bilo treba izboljšati. Privatne gostilne so dobro urejene, vendar skoraj vsi gostilničarji ne vodijo poslovnih knjig in s tem onemogočajo točno družbeno kontrolo.

V trgovinah so prej večkrat prodajali pokvarjeno blago, vendar se je sedaj stanje izboljšalo. Nekatere trgovine premalo pazijo na cene, ki jih nimajo izobešenih na vidnem mestu. Cene ne bi smele presegati decembrskih cen prejšnjega leta, vendar je v nekaterih primerih prišlo do manjšega odstopanja.

V pekarijah so težave, ker ni velikih peči, ki bi napekle dovolj kruha za vse potrošnike. Vsekakor pa bi lahko kruh zavijali v papir. To seveda ni samo moje mnenje, temveč večine potrošnikov.

Končali smo. Upamo, da naša pot ni bila brez uspeha. Moja želja in verjetno tudi tvoja, dragi potrošnik, pa je, da bi bilo v naših prodajavnah, pekarijah, gostilnah... tako urejeno, da ne bi bila več potrebna inšpektorjeva služba. Prav gotovo pa se s tem strinja tudi naš tržni inšpektor.

M. Mate

Predfestivalska sobota v Ribnici

Dve nesreči

OB DVA PRSTA

Ferdinand Čuk, mizar v Servisu za vzdrževanje stanovanjskih hiš Stanovanjske skupnosti Kočevje-mesto, se je v drugi polovici avgusta težje ponesrečil. Ko je na kombiniranem skobelnem stroju rezkal letve za pode, mu je odrezalo dva prsta: sredinec in prstinec. Komisija, ki je prišla ugotavljat vzroke nesreče, je ugotovila, da je prišlo do nesreče zaradi nezavarovanega stroja. Znano je, da rezkarji, ki so montirani na poravnalnih skobelnih strojih, ne odgovarjajo predpisom o higiensko tehnični varnosti. Zaradi tega je take vrste rezkarjev prepovedano uporabljati. Inšpekcija za delo pri občinskem ljudskem odboru je izdala odločbo o opuščenih varnostnih ukrepih, kar ima za posledico, da lahko tožita za odškodnino gospodarsko organizacijo Okrajni zavod za socialno zavarovanje in ponesrečenec.

SMRTNI PADEC

24. avgusta ob 10. uri je prišlo do smrtne nesreče v Travi. V osnovni šoli je delal teracer Stevo Vidovič, ko je prišel električar in začel napeljevati električni gumijast kabel od glavnega omrežja do varovalk znotraj stavbe. Kabel je napeljeval zato, da bi priključil tok za električni teracerski stroj. Vidovič je videl, kaj električar dela in mu je skušal pomagati tako, da bi odprl neko okno, ki ga je bilo treba odpreti. Električar je rekel Vidoviču, naj okna ne odpira, ker je premajhen (Vidovič je odpiral del okna, ki je nad doljnim delom okna — to je tako imenovano ventilacijsko okno) in da bo okno sam odprl, še prej pa gre po lestev, ki jo bo potreboval.

Ventilacijsko okno, ki ga je Vidovič nameraval kljub svarilu odpreti, se ni vdalo, ker se je barva okna in okvirja sprijela. Vidovič ni popustil. Še enkrat je močno potegnil navzdol, okno se je odprlo, zaradi tega pa je Vidovič izgubil ravnotežje in strmoglavil skozi okno 7 metrov globoko ter pri padcu dobil poškodbe, katerim je podlegel. Inšpekcija za delo je ugotovila, da je prišlo do nesreče zato, ker nimajo okna ročne mehanske naprave za odpiranje, za nesrečo pa je kriv večji del ponesrečenec sam, ker je okno odpiral samovoljno.

Odprla so se šolska vrata

Počitnice so končane. V sredo je šolski zvonec, ki je doslej počival, zopet zapel staro pesem. Zaškripala so šolska vrata in skoznje se je vsula kopica mladih šolarjev. Nekateri veseli, drugi zopet žalostni so stopili na težavno pot šolskega leta. Koliko lepih spominov na počitnice, koliko doživljajev, a sedaj..., sedaj je vse pretrgala ena sama beseda: »Šola!« Zunaj bo sijalo sonce in vabilo, misli bodo uhajale nazaj v počitniške dneve, toda kmalu bo tudi to pozabljeno in šola bo postala zopet prijetna. Glavice (in seveda tudi glave) bodo poslušale učiteljeve, oziroma profesorjeve besede in srkale učenosti. Iz jekla mladih ljudi bo šola napravila voljno kovino, ki bo sposobna živeti in se vključiti v našo družbo.

Na osemletki Jožeta Šeška bo v letošnjem šolskem letu dvajset oddelkov. Šolarjev je še več, zato so štiri oddelke premestili na Bračičevo šolo. V letošnjem šolskem letu so sprejeli okrog dvesto novih učencev, od teh je sto učencev, ki so se vpisali v prvi razred. Zaradi pomanjkanja prostorov bo pouk tudi popoldan. Na šoli manjka tudi strokovnega kadra in to predvsem strokovnjaki za matematiko, biologijo, kemijo, fiziko, glasbeni pouk in telesno vzgojo. V veliko pomoč so šoli profesorji gimnazije, ki bodo, kolikor bo v njihovih močeh, pomagali pri predmetnem pouku, nekaj predmetov pa bodo poučevali učitelji, ki nimajo za te predmete kvalifikacije. Ustrezen kader bi lahko dobili, če bi imeli stanovanja. Vsekakor bi bilo potrebno, da bi se uredilo to vprašanje, kajti število učencev se neprestano veča, stanovanj za učitelje pa ne morejo dobiti. Ob ustanovitvi šole je bilo petsto učencev, v letošnjem letu pa jih ima že okrog devetsto.

Letos bodo skupno z gimnazijo podrli stavbo sedlarske delavnice in napravili na njenem mestu delavnico za tehnični pouk.

Zaželjeno bi bilo, da bi organi, ki delajo načrte za stavbo, pohiteli z delom, da bi lahko pričeli zidati.

Pojavljajo se tudi problemi glede telovadbe. Skupno število učencev v dopoldanski izmeni je preveliko, da bi imeli več kot dve uri telovadbe na teden.

*

Na šoli Mirka Bračiča bo letos okrog tisoč otrok, lani jih je bilo le osemsto dvaindevet deset. Iz Livolda in Mozlja jih bo prišlo okrog sedemintrideset, iz Kočevske Reke pa bodo dobili popoln sedmi razred. Za predmetni pouk jim ne manjka strokovnih moči, manjka jim le učiteljev za razredni pouk in strokovnjak za tehnični pouk. Vendar so vsi učitelji zelo obremenjeni in imajo od 26 do 38 ur predmetnega pouka na teden. Učil do sedaj niso nabavili, ker so dali precej denarja za drva, pleskanje in ostala popravila. Šola ima prostore tudi v nekdanjem Vajenskem in v starem Dijaškem domu. Učil jim ne primanjkuje, se pa pri prenašanju iz stavbe v stavbo uničujejo, vendar nimajo dovolj denarja, da bi lahko opremili ostali stavbi. Najbolj obremenjena sta na šoli učitelja za telovadbo, ki imata po petinštirideset ur pouka na teden. Potreben bi bil tudi strokovnjak za tehnični pouk. Ker je pouk v treh stavbah, je težko vzdrževati red in disciplino v vseh poslopjih. Nerodno je tudi obveščanje ostalih in prevažanje malic iz mlečne kuhinje.

Dijaški dom, ki bo z novim šolskim letom dobil tudi novo ime po padlem narodnem heroju Dušanu Remihu, bo letos postal dom okrog osemdesetim dijakom in vajencem. Dom bi lahko sprejel okrog sto dvajset ljudi, vendar so starši nekaterih otrok preveč slabo situirani, da bi lahko plačali vzdrževalnino osem tisoč petsto dinarjev. Ta znesek je nizek z ozirom na druge domove v Sloveniji, vendar je za starše kočevske okolice vseeno previsok. To potrjuje tudi dejstvo, da je iz doma že v prejšnjem letu izstopilo dvajset dijakov, ko so povečali vzdrževalnino.

Z ukinitvijo vajenske šole se je zmanjšalo tudi število vajencev. Število stanovavcev je izredno padlo. Še pred dvema letoma je bilo v domu več maturantov, kot je sedaj vseh gimnazijcev. Da bi prostor v domu čimbolj izkoristili, ostanejo vajenci, ki so bili prej v domu, v njem še do odhoda v vojsko. Med počitnicami sprejemajo tudi večje skupine, ki pridejo v Kočevje.

Velike probleme ima dom za vzgojni kader, katerega ne morejo dobiti. Radi bi dobili vzgojitelja, ki bi se posvetil delu z mladino, vendar ga do sedaj še niso uspeli dobiti, zato so v domu honorarno zaposleni učitelji. Pogrešajo tudi sobo za fizkulturo in športno igrišče.

Samoupravljanje ne pride v domu toliko do veljave, ker je v njem premalo starejše mladine. Lansko leto so postavili boljše dijake za vzgojitelje; v nekaterih primerih se je to obneslo. Zlasti so ti pomagali slabšim dijakom.

Dom se bori tudi s finančnimi težavami, ker je bila dotacija kot sta jo prejemala oba stara domova znižana, režija pa je zelo velika.

Letos so za sprejem dijakov prečistili vse prostore, na novo pa so pobelili vse umivalnice in stranišča. Tako je dom dobro pripravljen za sprejem svojih starih znancev.

Tako so se pripravili za letošnje šolsko leto obe šoli v Kočevju in dom Dušana Remiha. Kako so se za šolo pripravili učenci, pa bomo videli ob prvi redovalni konferenci. Do tedaj pa želimo tako učiteljem kakor tudi vsem šolarjem mnogo uspehov.

—te—

— Znate tudi vi tako? (Kljub temu, da je kočevsko otroško igrišče za hotelom Pugled na neprimernem kraju, je zelo obiskano. Po igrišču vse preveč radi brezobzirno divjajo kolesarji ter mopedisti in je pravo čudo, da še ni prišlo do nobene resnejše prometne nesreče. Žal igrišče tudi ni dobro vzdrževano.)

Tudi zdravnik je lahko bolan

V četrtek, 30. VIII. je dežurni zdravnik doktor Imenšek med opravljanjem službe nenadoma težko obolel, da je bil sam potreben nujne zdravniške pomoči. Seveda v takem stanju ni mogel opravljati službe.

Ob 14.30 se je oglasil v ambulanti V. A. iz Mahovnika in vprašal, zakaj zdravnik še ni prišel na obisk, ki ga je naročil ob 9. uri dopoldne. Sestra v ambulanti je pojasnila, da je moral zdravnik zaradi trenutnega pomanjkanja zdravnikov delati v dveh ambulantah, da je šele odšel na kosilo, da pa bo po kosilu takoj prišel. Na pojasnilo je tovariš skrajno surovo reagiral in izjavil, da ni to njemu prav nič mar, sicer pa, da zdravnik po njegovem doma spi, namesto da bi delal. Kmalu je prišel v ambulanto dežurni zdravnik, dobil nenadoma težak napad ledvičnih kamnov in obležal, sam potreben nujne zdravniške pomoči.

Ob 16. uri se je tovariš V. A. ponovno oglasil v ambulanti. Sestra mu je razložila nastalo situacijo in mu zagotovila, da bo prišel k njemu drugi zdravnik, ko se vrne s terena. Tega pa tovariš V. ni razumel, reagiral je na skrajno nesramen način, med drugimi ugotovil tudi to, da bi si moral zdravnik pravočasno zagotoviti zameno (kot da bi zdravnik vnaprej vedel, da bo nenadoma obolel), da je bila zdravstvena služba že v časopisu in da jo bo še on dal v časopis. Izjavil je še, da zdravnik mora delati, češ, saj ga mi plačujemo.

Omenjenemu tovarišu bi javno odgovorili tole: Dežurni zdravnik je obolel nenadno, torej svoje bolezni ni mogel planirati in preskrbeti namestnika. Zahtevani obisk na domu je ob 17. uri 30 minut izvršil drug zdravnik, ki je tega dne opravil ordinacijo v ambulanti Rudnik, nato še v ambulanti KGP, popoldan na zdravstveni postaji Koprivnik, od koder se je vrnil ob 17. uri. Namesto zasluženega počitka je prevzel dežurno službo in najprej opravil omenjeni obisk, ki je bil sicer potreben, nikakor pa ne tako nujen, da bi bili upravičeni nesramni izpadi. Kar se tiče njegove izjave, »mi vas plačamo in je treba, da delate«, naj se tov. V. A. zaveda, da je v socialistični družbi delo za vsakega, ki je delazmožen, dolžnost in da je prav ta in edino ta družba tista, ki vsakega za njegovo delo plača. Zdravstveni delavci si ne moremo očitati, da delamo premalo in kdor naše delo pozna, nam tega tudi ne očita, saj je dela največkrat preveč in često mora eden delati za dva. Morda bo tovariša zanimalo tudi to, da si je oboleli zdravnik »privoščil« samo tri dni bolniškega dopusta in še bolan pričel z delom. Omenjenemu tovarišu kljub njegovemu žaljivemu in skrajno neodgovornemu obnašanju nikakor ne privoščimo tega, kar je doživel dežurni zdravnik, naj bo pa trdno prepričan, če bi se mu to zgodilo, se ne bo zadovoljil s tremi dnevi bolniškega dopusta.

Uprava ZD Kočevje

Naš obveščevalec

Gibanje prebivalcev
Obvestila
Sporedi
čestitke
Mali oglasi

Kočevje

Rodila je Kolarič Verona, gospodinja iz Oneka št. 6 — dečka.

V Novem mestu pa so rodile: Nared Rozalija, gospodinja iz Koblarjev št. 4 — dečka; Sklepič Marija, gospodinja iz Starega loga št. 3 — dečka; Kranjec Vida, gospodinja iz Kočevja, Reška cesta 13/a — dečka; Šemec Jožica, delavka iz Slovenske vasi št. 14 — deklico; Topalovič Marija, delavka iz Kočevja, Rudnik št. 31 — deklico.

V Ljubljani je rodila: Bastar Erna, laborantka iz Kočevja, Trg svobode št. 21 — dečka.

Poročili so se: Miklič Ferdinand, kmetovalec iz Mlake pri Kočevski Reki št. 5, star 30 let in Krevs Anica, gospodinja iz Krkovega št. 9, stara 25 let; Trkovnik Janez, kurjač iz Željn št. 18, star 23 let in Jurič Hozana, kuharska pomočnica iz Kočevja, Trg 3. oktobra št. 13, stara 21 let.

V Mariboru sta se poročila: Borko Andrija iz Maribora, Žitna 13, star 22 let in Gorjan Dragica iz Gorenjega št. 8, stara 20 let.

Umrli so: Fabjan Anton, upokojenec iz Kočevja, Ulica Jožeta Šeška št. 16, star 79 let; Senekovič Franc, upokojenec iz Mozlja št. 17, star 70 let; V Ponikvah pri Dobrepolju je umrl Roškar Stanislav iz Koblarjev, star 14 let.

KOSTEL

Umrl je Delač Jože, preužitkar iz Banja loke št. 28, star 81 let.

DRAGA

V Čabru sta se poročila: Miklič Alojz, mizar iz Podplanine št. 13, star 29 let in Križ Marija, delavka iz Podplanine št. 3, stara 20 let.

Rodila je: Hudolin Željka, delavka iz Črnega potoka št. 9 — dečka.

VELIKE LAŠČE

Rodili sta: Gorjup Marija, gospodinja iz Tomažinov — dečka; Virant Justina, gospodinja iz Podulaka 4 — deklico.

Umrli so: Levstek Janez, kmet iz Malih Lašč, star 80 let; Mramor Jože, kmet iz Malih Lašč, star 62 let in Tratnik Franc, upokojenec iz Malih Lašč, star 64 let.

ČESTITKA

Šuštarjevi mami iz Strug želita za god vse dobro in lepo ter ji kličeta še na mnoga zdrava leta hčerki Ivica in Jožica iz Švice, ata in brate pa lepo pozdravljata.

ČESTITKA

Ljubi sestri Fanči Zalar želi za 59 rojstni dan vse dobro, posebno zdravje — Ančka.

ČESTITKA

Pepci in Ladu iz Maršičev čestitajo k srečnemu dogodku: Cvetka, Polde, Micka in Tone iz Nemčije.

PRODAM

Prodam konja, voz in dva težka komata. — Novak, Trata 17, Kočevje.

PRODAM

Ugodno prodam dobro ohranjen moped nemške znamke Puch. Vprašajte pri Farazinovih, železniška postaja, Ribnica.

PRODAM

Zaradi selitve prodam Zastavo 750 s 5800 prevoženimi kilometri z montažno garažo. Ogled do ponedeljka, Dolenja vas 29.

PRODAM

Ugodno prodam volčjaka-čuvaja, starega eno leto. Oražem, Gor. Ložine.

PRODAM

Malo rabljeno sobno pohištvo prodam. Naslov na upravi Novic.

STANOVANJE

Inženir išče opremljeno samsko sobo v Kočevju. Naslov v uredništvu Novic.

* * *

Osebi, ki bi mi malo pomagala v gospodinjstvu, nudim stanovanje in hrano. Naslov na upravi Novic.

ZAHVALA

Ob nenadni izgubi našega moža, očeta, starega očeta in strica

ANTONA FABJANA

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so z nami sočustvovali in ga spremili na njegovi zadnji poti. Prav lepa zahvala tudi zdravstvenemu osebju.

Žalujoča družina Fabjan.

»NOVICE« — glasilo SZDL občin Kočevje in Ribnica. Izdaja in tiska ČZP »Kočevski tisk« v Kočevju. Urejuje uredniški odbor. Odgovorni urednik Peter Šobar. Uredništvo in uprava v Kočevju, Ljubljanska cesta 14-a, telefon uprave in uredništva 389. Letna naročnina 800 din, polletna 400 din in jo je treba plačati v naprej. Za inozemstvo 2.000 dinarjev oziroma 3 ameriške dolarje. Tek. rač. 600-27-1-265 pri NB podružnica Kočevje

Kino

JADRAN, KOČEVJE: 7. do 9. sept. amer. barvni CS film »Čas življenja in čas smrti«, 9. sept. ameriški film »Dežele in običaji« (matineja), 10. in 11. septembra jugoslovanski film »Poletje je krivo za vse«, 12. in 13. septembra italijanski film »Mladoletnice«.

SVOBODA, RUDNIK: 8. in 9. septembra nemški film »Tisoč oči dr. Mabuseja«, 15. in 16. septembra sovjetski film »Serjoža«.

RIBNICA: 8. in 9. septembra francoski film »Igre ljubezni«, 15. in 16. septembra sovjetski barvni film »Dekliška pomlad«.

STARA CERKEV: 8. in 9. septembra ameriški film »Dvanajst jeznih mož«, 15. in 16. septembra romunski film »Oprostite, napačna zveza«.

SODRAŽICA: 8. in 9. septembra japonski CS film »Smrt na Pacifiku«, 15. in 16. septembra jugoslovanski film »Dr.«.

LOŠKI POTOK: 9. septembra sovjetski barvni film »Kapetanova hči«.

VELIKE LAŠČE: 8. in 9. septembra ameriški barvni CS film »Tarzanov boj za življenje«, 15. in 16. septembra ameriški barvni CS film »Nasvidenje v Rimu«.

DOBREPOLJE: 8. in 9. sept. franc. VV flim »Prevarant« in angl. barv. film »Nepričakovana ljubezen«, 12. septembra nemški CS film »Kovarstvo in ljubezen«.

PONIKVE: 13 septembra slov. film »Ti loviš«.

PREDGRAD: 8. in 9. septembra nemški barvni VV film »Ti si moja pesem«, 15. in 16. septembra jugoslovanski barvni film »Zvezda potuje na jug«.

BROD NA KOLPI: 8. in 9. septembra sovjetski barvni film »Čudežni mlinček«, 15. in 16. septembra nemško-poljski film »Planet smrti«.

ŠOLE IN TEČAJI PRI KOČEVSKI DELAVSKI UNIVERZI

Delavska univerza v Kočevju zaključuje te dni vpise v šole in tečaje za prihodnje šolsko leto. Vrsta šol in tečajev je odvisna od števila slušateljev ter njihove pripravljenosti, da se resno učijo in vplačajo svoj prispevek k stroškom šole.

Pri Delavski univerzi bodo predvidoma imeli te šole in tečaje: ekonomsko srednjo šolo, tehnično srednjo šolo, strojne stroke, administrativno šolo, gimnazijo in osemletko. Organizirali bodo tudi razne tečaje za pridobitev kvalifikacij in tečaje tujih jezikov.

Poskrbeli bodo za kvaliteten pouk, ki ga bodo vodili najboljši predavatelji, na voljo pa bodo tudi sodobna učna pomagala in študijski material.

Kdor želi pridobiti razne kvalifikacije, končati šole in dobiti razne nazive, naj sporoči Delavski univerzi. Njen naslov je: Delavska univerza v Kočevju, Ljubljanska c. 7 — stavba družbenih organizacij — telefon 2-82.

Interesentom iz ribniške občine lahko povemo, da je zagotovljen prevoz ob večernih urah v Kočevje, svoje želje in prijave za šole in tečaje pa lahko oddajo tudi v pisarni Delavske univerze v Ribnici št. 58.

Pozabiti ne smemo, da bodo zadnje prijave sprejemali v ponedeljek, 10. septembra.

R A Z P I S

Upravni odbor Trgovskega podjetja na debelo in drobno »TRGOPROMET« Kočevje

razpisuje delovno mesto

R A Č U N O V O D J E

Pogoji: Samostojen računovodja z daljšo prakso. Pismene ponudbe z opisom dosedanjih zaposlitev in kratkim življenjepisom pošljite upravi podjetja najkasneje do 30. sept. 1962. Podjetje razpolaga z dvosobnim stanovanjem, ki bo vseljivo v septembru 1963. — Nastop službe takoj!

RAZPIS

Stanovanjska skupnost Ribnica razpisuje naslednja prosta delovna mesta:

1. Poslovodja radio — elektro servisa

2. Avtomehanika — za mehanični servis

Pogoji:

1. Visokokvalificiran ali kvalificiran radio-elektro mehanik z znanjem popravila vseh vrst radio in elektro ter gospodinjskih aparatov.

2. Kvalificiran avtomehanik z znanjem popravila vseh vrst motornih vozil in avtomobilov.

Interesenti naj vložе prošnje na Stanovanjsko skupnost Ribnica. — Razpis velja do izpopolnitve delovnih mest!

Stanovanjska skupnost, Ribnica

RAZPIS

Komisija za sklepanje in odpovedovanje delovnih razmerij pri podjetju »ITAS« Kočevje — Industrija transportnih sredstev in opreme

RAZPISUJE DELAVNA MESTA VEČ KV AVTOLIČARJEV.

Osebni dohodek po pravilniku o osebnih dohodkih.

Ponudbe pošljite kadrovski službi podjetja.

SPORED RTV LJUBLJANA

VSAK DAN: poročila ob 5.05, 6.00, 7.00, 8.00, 12.00, 13,00, 15.00, 17.00, 19.30, 22.00. Pisan glasbeni spored od 5.00 do 8.00.

SOBOTA, 8. SEPTEMBRA: 9.10 Zabavni kalejdoskop. 9.45 Pesmi in plesi iz Romunije. 11.30 Majhna prodajalna plošč. 12.15 Kmetijski nasveti — inž. Dušan Terčelj: Letošnje priprave na trgatev. 14.35 Naši poslušavci čestitajo in pozdravljajo. 17.05 Gremo v kino. 18.30 Pet popevk za pet pevcev. 20.00 Za prijeten konec tedna. 22.15 Oddaja za naše izseljence.

NEDELJA, 9. SEPTEMBRA: 8.00 Mladinska radijska igra »Komandant Krsto Gora«. 9.05 Z zabavno glasbo v novi teden. 10.00 Še pomnite, tovariši... 10.30 Operna matineja. 12.05 Naši poslušavci čestitajo in pozdravljajo. 13.30 Za našo vas. 14.15 Naši poslušavci čestitajo in pozdravljajo. 15.30 Odmevi z Balkana. 16.20 Vedri zvoki za nedeljsko popoldne. 17.05 Športna nedelja. 20.00 Vaša pesem — vaša melodija. 22.15 Ansambli in solisti RTV Ljubljana.

II. Ribniški festival — II. Ribniški festival

Celjani navdušili

V nedeljo so že dolgo pred sedmo uro oblegali ribniški grad številni gledavci, ki so si hoteli ogledati goste iz Celja in njihove Celjske grofe. Ko se je pričela prva predstava drugega ribniškega festivala, je bilo letno gledališče napolnjeno do zadnjega kotička. Gledavci so ves čas, čeprav je predstava dolgo trajala, budno spremljali dogajanje na odru in večkrat nagradili izvajavce s spontanim aplavzom...

Dramatik Kreft nam je v svojem delu hotel prikazati majhen del bogate zgodovine Celjskih grofov, njihov nagel vzpon od navadnih graščakov do grofov, lastnikov ogromnega premoženja, ki so se lahko po moči in ugledu kosali s cesarskimi Habsburgi, po drugi strani pa njihovo poželenje po še večji oblasti, razširitvi, njihove visoke cilje in željo po kroni. Največji vzpon so dosegli v času Hermana II., po njegovi smrti pa se je pričela njihova moč majati, dokler niso z njegovim vnukom Ulrihom II. sredi 15. stoletja izumrli.

Drama, ki smo jo gledali v Ribnici v izvedbi celjskih amaterjev, prikazuje kratko epizodo iz življenja te velike fevdalne družine, ljubezen med Hermanovim sinom Friderikom in Veroniko iz Desenic, s katero se je proti očetovi volji po umoru žene Elizabete Frankonpanske skrivaj poročil, oče pa je to zvezo uničil, uničil Veronikino srečo in življenje in jo žrtvoval za dosego svojih visokih ciljev.

Ako hočemo ocenjevati predstavo, moramo predvsem vedeti, da so igravci amaterji in da igrajo zaradi velikega veselja do igranja. Oprostiti jim moramo nekatere spodrsljaje (ki jih ni bilo veliko), toliko bolj pa moramo ceniti njihovo prizadevanje, predstavite se občinstvu v kar najboljši luči. Da so takoj v začetku zatajile fanfare in da spremna glasba ni najbolje funkcionirala, naj nas ne moti preveč... Duša in glavno gibalo večera pa je bil vsekakor Pravdač, ki je s svojo ognjevito igro, brezhibnim izgovorom ter bogatim izraznim registrom ves čas izstopal, v nekaterih primerih (predvsem ob zaključku, ko je branil nedolžno Veroniko) pa popolnoma prevzel vodstvo in si tako osvojil srca vseh gledavcev. S tem je dokazal svoje igravske sposobnosti in veliko rutino, kar vse je potrebno za tako zahtevno vlogo (mogoče najzahtevnejšo in najzanimivejšo), ki jo je dramatik namenil Pravdaču.

Tudi grof Herman je sproščeno odigral svojo vlogo in s svojim gromovitim in odločnim nastopom dajal predstavi pravi takt, končne prizore, predvsem grenko spoznanje, da ga vsi varajo, da pa se je najbolj prevaril sam, pa je odigral odlično.

Veronika je s svojo nesrečo in prikupnostjo osvojila srca občinstva, dokazala pa je tudi, da je igravka z velikimi igravskimi sposobnostmi...

Ne bi podrobneje opisoval ostalih vlog, omeniti velja mogoče le še občuteno podani vlogi starega patra in ranocelnika, ki sta s svojimi hudomušnimi debatami spravila gledavce v prešeren smeh...

Še enkrat: nastop celjskih amaterjev je uspel. Mogoče bi jim očitali nekatere napake, toda upoštevati moramo, da je pot iz Celja dolga in da so bili utrujeni; vse to pa izravna njihova velika volja po igravskem udejstvovanju, njihova velika ljubezen do odra. Predvsem so nam hoteli nuditi prijeten kulturni užitek in v tem so prav gotovo lepo uspeli...

Večer z ljubljanskimi športniki

Drugi dan ribniškega festivala je bil na sporedu fizkulturni večer, na katerem so sodelovali kotalkarji Olimpije in judoisti Litostroja iz Ljubljane. Med judoisti, ki so nam prikazali razne obrambe pred napadi, mete in tudi končne prijeme, sta nas zlasti navdušila mali Andrej Vidmar in eden najboljših judoistov v državi — Marjan Maček. V medsebojni borbi je bilo prav zanimivo gledati malega, šestletnega Andrejčka in mnogo starejšega, rutiniranega Mačka. Tudi ostala dva udeleženca, Modrijan in Langus, sta pokazala res mnoge veščine tega lepega športa. Škoda je le, da ni bilo dovolj blazin, kajti le tako bi judoisti Litostroja pokazali lahko še več svojega znanja.

V drugem delu so nastopili kotalkarji Olimpije. V Ribnico so prišli skoraj vsi, razen para Pršin-Andree. Na ploščadi, ki je za njihov nastop nekoliko majhna, so se potrudili, da bi čimbolje izvedli nastop in dali skupaj z judoisti občinstvu lep večer. Ob zvokih glasbe se je pred nami odvijala prava revija kotalkanja. Zlasti so nas navdušila izvajanja Matejke Gomolj, Lenke Savnik ter para Metke Agreš in Fedja Radič. Za zadnja dva nekateri trdijo, da sta najbolj perspektiven par v Jugoslaviji in da bosta čez tri leta državna prvaka.

Po končani predstavi sem poiskal nekatere in se z njimi zadržal v krajšem razgovoru. Najprej sem dobil najmlajšega udeleženca, šestletnega Andrejčka. Bil je sramežljiv in kaj bi tudi ne bil, saj je bil to njegov prvi intervju.

— No, Andrejček, kaj boš, ko boš velik?

Pogledal je svojega velikega prijatelja Marjana, nato pa takoj odgovoril: »Judoist!«

— In kaj ti je najbolj všeč v Ribnici?

— Žlice, pa vilice, pa..., pa konjiček, ki piska.

Morali smo se zasmejati, Andrejček prav gotovo ne bo pozabil Ribnice. V šoli, kamor gre letos prvič, bo še dolgo pripovedoval tovarišem o njej. Spomnil se bo velike žlice, ki jo je dobil od festivalskega odbora, pa »konjčka«, pa žličke in še in še... Prav tako, kot se bo on spominjal Ribnice, bo gotovo še dolgo ostal v spominu našim najmlajšim in končno tudi nam samim.

Ime Marjana Mačka pozna skoraj vsak športnik. Marjan je eden najboljših judoistov v državi. Po predstavi sem izkoristil priliko in mu zastavil nekaj vprašanj.

— Kdaj ste se navdušili za judo?

— Pred desetimi leti sem slučajno prišel s prijateljem Pernetom v prostore ŽTK Ljubljana in se navdušil za judo.

— Vaš največji uspeh?

Za svoj največji uspeh smatram osvojitev absolutnega državnega prvenstva v Sarajevu leta 1958. Najhujši boj pa je bil prav finale tega tekmovanja.

— Kaj menite o današnjem nastopu?

V Ribnici sem danes že drugič prav v borbenih vlogah svoje zadoščenje; to se je pokazalo tudi na današnji predstavi.

— Kaj menite o ribniškem občistvu?

— Bil sem presenečen. S spremljanjem dogajanju na odru nam je dalo čutiti, da je kulturno življenje tu zelo razvito. Nismo pričakovali tako velikega obiska in verjemite, pred tako hvaležnim in tako številnim občinstvom človek res lahko zaigra z vsem srcem. Iz obiska je bilo razvidno, da tudi podeželje rado sprejme v goste tuje igravske skupine.

— Bi hoteli še priti v Ribnico?

— Vsekakor! Ljudje so mi tu zelo všeč. Bil sem en dan med vami, vendar sem se tu zelo prijetno počutil. Dopoldan smo si ogledali muzej in se seznanili z ribniško dejavnostjo. Seveda pa smo se nasmejali tudi zdravemu ribniškemu humorju, katerega so nam pripovedovali štirje očanci. Tega vedno veselim Ribničanom verjetno nikoli ne zmanjka. Všeč mi je tudi okolica Ribnice, ki mi je še enkrat potrdila, da kakor je majhna naša domovina, jo še vse premalo poznamo.

Hotel sem se že posloviti, pa je pristopil fant, ki je nastopil v igri kot statist. Stopil je k igravcu in mu toplo stisnil roko: »Veste, gospa, ki prodaja ribniške šopke, mi je naročila, da vam v njenem imenu čestitam k uspešno podani vlogi.« Stisnil je roko mlademu fantu in v njegovih očeh sem videl blesk, ki je povedal, da taka priznanja poplačajo ves igravčev trud.

Poslovil sem se. Nisem mu pozabil čestitati; še dolgo potem, ko sva se razšla, sem mislil nanj. V meni, in prav gotovo tudi v obiskovavcih prvega večera na festivalu, pa bo še dolgo ostala v spominu resnično dobro odigrana vloga »Pravdača« Franja Mirnika.

DRŽIČA NE BO

Po programu ribniškega festivala bi morala zadnji dan festivala nastopiti ribniška Svoboda s komedijo DUNDO MAROJE, to je s klasičnim delom znanega dubrovniškega dramatika in komediografa Marina Držiča. Zvedeli pa smo, da so zaradi tehničnih ovir, ki so se pojavile zadnji trenutek, predstavo odgodili na kasnejši čas. Vsekakor upamo, da bo postavila ribniška Svoboda delo na oder kmalu, še v tej sezoni.

INTERVJU Z REŽISERJEM CVETKOM VERNIKOM

Zelo smo zadovoljni

Po gostovanju celjskega Delavskega odra s Kreftovimi Celjskimi grofi v Ribnici prejšnjo nedeljo smo zaprosili za kratek razgovor tudi režiserja Cvetka Vernika...

»NAM LAHKO V NEKAJ BESEDAH OKARAKTERIZIRATE VAŠ ANSAMBEL?«

— V našem ansamblu je v glavnem mladina, nekaj igravcev pa je še od predvojne Svobode. Ko je bilo v Celju ustanovljeno poklicno gledališče, smo začutili potrebo tudi po amaterskem gledališču. Tako je nastal naš ljudski oder, ki se je nato preosnoval v DPD Svobodo-Delavski oder.

»CELJSKI GROFJE SO NEDVOMNO TRD OREH. NAM LAHKO POVESTE, ZAKAJ STE SE ODLOČILI ZA TO DELO?«

— Predvsem zaradi ambienta prenovljenega celjskega gradu, na katerem smo prvič nastopili s tem delom, seveda pa verjetno tudi zaradi tematike same...

»STE S CELJSKIMI GROFI ŽE KJE GOSTOVALI?«

— Zaradi specifičnih pogojev (dramo lahko izvajamo le na prostem) smo doslej gostovali le v Begunjah in v Ribnici.

»DANAŠNJI NASTOP?«

— Zelo smo zadovoljni. O publiki se lahko samo pohvalno izrazim, kajti dokazala je, da je kulturna dejavnost v vašem kraju zelo razgibana in razvita. Pohvaliti moram tudi organizatorje vašega festivala (o katerem upam, da bo res lepo uspel), v imenu vsega ansambla pa se vam zahvaljujem za lep, prisrčen sprejem.

»BI ŠE GOSTOVALI V RIBNICI?«

— Prav radi; seveda pa je to odvisno od vas. Želeli bi, da bi gostovali tudi na prihodnjem festivalu. Drugo leto bomo naštudirali Župančičevo Veroniko Deseniško ali Tomažičevega Mlinarjevega Janeza. Za Veroniko Deseniško bi bil ribniški grad odlično prizorišče...

»IN ŠE NEKAJ O KULTURNI DEJAVNOSTI V CELJU?«

— Kulturna dejavnost v našem mestu je precej pestra. Vsako leto imamo mladinski pevski festival, naš oder pa pripravi najmanj pet premier letno. Nekoč smo jih celo devet. Amatersko gledališče šteje okrog 190 članov. Poudariti pa moram, da dobite pri nas vse, od vajencev, delavcev, obrtnikov do uslužbencev in prosvetnih delavcev. V Celjskih grofih sodeluje 106 ljudi, vendar smo jih za gostovanje v Ribnici skrčili na minimum, to je na 60. — No, naj povem še, da smo bili lansko leto na okrajnih in republiških revijah dramskih skupin, in sicer z dvema mladinskima igrama in eno seniorsko.

Nekaj minut s Pravdačem

Po končani predstavi sem obiskal enega glavnih igravcev v Celjskih grofih Franceta Mirnika, ki je s svojo vlogo »Pravdača« navdušil občinstvo na prvi predstavi festivala. Pod arkadami ribniškega gradu je najin pogovor stekel lepo in sproščeno.

— Bi lahko povedali nekaj o svojem življenju, koliko časa že igrate in kje ste najprej nastopali?

— Doma sem iz bližine Celja in sem na svoj domači kraj in predvsem na samo mesto zelo navezan. Moja igravska pot se je pričela pred tridesetimi leti v Kranju, kjer sem prvič nastopil. Od leta 1932 redno nastopam pri celjski amaterski skupini. Bil sem med tistimi, ki so v Celju pomagali ustanoviti poklicno gledališče. Delavski oder pomaga, kolikor je v njegovih močeh, poklicni hiši. Na svoje delo smo zelo ponosni, saj je naše poklicno gledališče eno najlepših v državi.

— Kaj menite o svoji vlogi?

— Vloga »Pravdača« je zelo odgovorna. Iz dogajanja v igri je razvidno, da je Pravdač nosivec novih idej. Je vest časa, ki prodira in mora izbruhniti na dan. Fevdalizem se maje, grof izgublja svojo oblast; pojavi se nov, napredni duh — meščanstvo. Postavi se po robu grofu in grozi, ni več tako slabo, odslej naprej bo treba računati nanj. Kmalu bo preraslo grofa. Vsa ta prekipevajoča borbenost mora priti do izraza v moji vlogi. Tega sem se ves čas tudi zavedal in poskusil ustvariti pravi lik take osebnosti. Vloga mi je bila zelo pri srcu in sem jo z veseljem igral. Z lahko dušo igraš nekaj, kar ti leži, zlasti pa mi je ugajala zato, ker Pravdač brani pravico majhnega človeka.

— Ste pri študiju vloge morda naleteli na kakšne težave?

— Vloga »Pravdača« je zelo problematična in zato tudi težavna. Že v začetku svojega nastopanja »Pravdač« napove pohod meščanstva in kot sem že omenil brani ideje majhnih ljudi. Braniti nekaj takega pa je lepo in hvaležno delo. Zato sem v študij vloge vložil vse svoje moči in poskusil zaigrati čimbolje.

— Nekaj vlog, ki ste jih doslej grali?

Pomislil je in šele čez čas odgovoril.

— Veste, težko je, ne vem, kje bi začel, preveč jih je. Trideset let igranja, to je dolga pot. Človek nekatere vloge pozabi, druge pa mu ostanejo za vedno v spominu. Mnogo sem igral v Cankarjevih delih in sicer v Kralju na Betanjevi revolucionarnega Maksa, kovača Kalandra v Hlapcih, pri drugi uprizoritvi pa Hvastjo. Nastopil sem tudi v poklicni hiši, v Pucovi »Operaciji« kot doktor Roteka, v Dragi Ruth v vlogi očeta in v Gloriji v vlogi cerkovnika. Kot vidite, najdem nastopil. Tu mi je zelo všeč, zlasti okolica, katero pa sem si le bežno ogledal. Res, velika škoda je, da nimate odgovarjajočih blazin, kajti le tako bi pokazali lahko vse, kar znamo.

— Ali imate kakšne načrte za svoje nadaljnje delo v judu?

— Za sedaj ne, ker odhajam v JLA. Po odslužitvi vojaškega roka mislim v Litostroju, kjer sem tudi zaposlen kot predavatelj na industrijski šoli, ustvariti močno vrsto juda, ki bi čez pet let odločno posegla v boj za najvišjo lavoriko v državi. Letos sem bil izbran v državno reprezentanco, ki je odpotovala na Evropsko prvenstvo v Keln. Vendar tja nisem odšel, ker mi vodstvo ni zagotovilo vize. Kaj hočete, smola!

Poslovila sva se. Zaželel sem mu, da bi čimprej odslužil vojaščino in potem uresničil svoje načrte.

Poiskal sem še simpatični kotalkarici in prijateljici, Matejko Gomolj in Lenko Savnik. Na vprašanja sta kar skupaj odgovarjali.

— Koliko časa kotalkate in kaj vam je kotalkanje?

— Kotalkava sedem let in kaj nama pomeni..., vse, prav vse!

— Kaj menite o današnjem večeru?

— Grad nama je zelo všeč, skoraj lepši je od naših Križank, vendar je plošča za kotalkanje premajhna. Veste, ves čas, ko sva kotalkali, sva se bali, da ne bi zgrmeli po stopnicah. No, pa se je le vse srečno končalo. V Ribnico bi prišli še, samo če..., bi povečali ploščo.

— Vajina največja želja?

— Da bi se čimbolje uvrstile na državnem prvenstvu v Ljubljani, ki bo 22. in 23. septembra.

Tudi sam sem jima želel, da bi se res dobro uvrstili na državnem prvenstvu in da bi se še kdaj videli v Ribnici.

Fizkulturni večer je za nami. Bil je lep in ne bomo ga mogli tako kmalu pozabiti, škoda je le, da se ga ni udeležilo več ljudi.

Beležke s festivala pripravila:
M. Mate in F. Grivec
Fotografiral: D. Mohar

France Mirnik v vlogi Pravdača

Iz zgodovine NOB

Tragedija v bolnici Ogence pri Loškem potoku

V tem času so prišli Italijani že do barak, v katerih smo bili prej in so nas iz njih evakuirali. Porušili so barake in preiskali okolico. Niso nas našli, nadaljevali so ofenzivo naprej v gozdove.

V jami je bila največja tišina. Tu in tam se je slišalo samo šepetanje. Počutili smo se sigurne, da nas ne bo nihče odkril. Ko bodo Italijani odšli od nas, bomo odšli spet na sveži zrak, tako smo mislili vsi, in spet bomo v naših zelenih gozdovih. Ko bomo ozdraveli, se bomo spet borili dalje za svobodo.

Pa ni bilo tako.

Med nami je bil izdajalec Ernest Senčar iz Ljubljane. Njega so partizani osvobodili pri napadu na transportni vlak, na katerem so Italijani peljali ljudi v koncentracijsko taborišče v Italijo. Po tej poti je prišel Senčar v partizane. Nismo vedeli niti tega, kako je prišel in zaradi česa v bolnico.

Poslednja noč in dan v jami. Senčar je ponoči z izgovorom, da se takoj vrne, pobegnil iz jame. Ko je iz jame odšel, je minilo pet, deset minut in cele ure, njega pa ni bilo nazaj. Nastali so težki trenutki pričakovanja in negotovosti. Vedeli smo, kaj to pomeni.

Izdaja!

Kaj naj napravimo? Italijanov je vse polno. Mimica je bila sama z nami, ker smo vsi nepokretni. Evakuacija je izključena, kaj more napraviti sama z dvajsetimi ranjenci. Vendar je treba nekaj ukreniti, potrebno je najti izhod. Kako in na kakšen način? Razmišljamo in šepetamo med seboj. Mimica zapusti stražarsko mesto in pride k nam v jamo. Njen glas je prekinil nočno tišino v jami:

»Tovariši!« nam je dejala. »Znano vam je, da je pred nekaj časa pobegnil Senčar. Ne moremo pričakovati nič dobrega. Sama vas ne morem prenesti iz jame na drugo bolj sigurno mesto. Predlagam, v kolikor se vi strinjate z mojim predlogom, da vas v slučaju izdaje sama postrelim. sami veste, kaj bodo napravili z nami fašisti, če nas dobijo žive. Zato se mi zdi, da bi bilo najbolje tako.«

Tako nam je govorila in predlagala Mimica. Noč je bila, trda, temna noč, da nismo videli eden drugega. Vsi smo predlog Mimice sprejeli. Bolje je umreti od lastne krogle, ko ni več izhoda, kot pasti živ v roke sovražnika. To je najboljši izhod in rešitev v tej težki situaciji.

Mimica je v noč tiho zajokala. Nekdo ji je nekaj rekel, morda jo je s kakšno besedo užalil. Nisem slišal, zaradi česa je začela Mimica jokati, ker tedaj tega nisem mogel razumeti. Danes to vem in razumem. Mimica je dejala z glasom, ki se je tresel v pričakovanju bližajoče se smrti.

»Jaz sem članica SKOJ! Sama sem ostala z vami, ne morem vas rešiti! Ostala bom z vami do konca! Ne bom vas zapustila živa!«

V njej in v nas je še utripalo življenje, življenje izmučenih in ranjenih borcev, ki so bili zapisani smrti. Njen glas je bil glas bodočega življenja, ki bo prišlo za nami.

Težki so bili trenutki tiste noči. Nihče ni potem več spregovoril, niti zašepetal. Objel nas je dih bližajoče se smrti, za katero smo se sami odločili. Vsi smo bili še mladi, pred nami je bilo še vse življenje. Kaj smo mislili v tisti noči in kaj smo občutili, si lahko predstavlja vsak sam. Nihče ni zaspal, čeprav je bila že pozna ura. Naše misli so bile pri naših očetih in materah, prijateljih in znancih, nas pa je čakala smrt.